

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyilttér sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszani egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1903.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Stauber József.

Vasárnap, szeptember 6.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezérlekk: Apponyt kérjük!
Egyről-másról. Irta: Lux Terka.
Lukács László visszalépése.
A Béhm-tárgyalás elnapolása.
A lippai hadgyakorlatok.
Szerbia forradalom előtt.
Féllásadt budapesti események.
Éltélt aradi kereskedő.
Használat aradi újság.
A Kézponti Szállás bérbeadása.
Bücsüsek a huszárokok alatt.
Az új iskolai év.
Tárca: Új templom. Irta: Endrődi Sándor. —
A pápaság katasztrófája. Irta: Kara Győző.
Rogény-Csarnek: A toltokok kincse. Irta:
Ritt Gyula.

Apponyit kérjük!

Arad, szeptember 5.

E cikk címűl írhattuk volna azt is, hogy „A szabadelvű-párt csődje”. Régen volt az igaz, de volt valaha Magyarországon egy párt, elveiben szilárd, egységben megrendíthetetlen, akaratában céltudatos. Három évtizeden át e párt kezébe volt letéve a hatalom Magyarországon, s bár ellenségei kövel hajigálták, nem vitathatja el tőle senki, hogy kiépítette ez idő alatt a modern Magyarországot. Voltak irigyei és gyűlölöi a nagy, az egységes, a hatalmas liberális pártnak, de azt el kellett ismerni minden oldalon, hogy Magyarország eljutott e harminc év alatt a művelt nyugati államok sorába, s hogy a mi szűkebb világunknak: a két országból álló monarchiának súlypontja, állam-

vezető bölcsesség és politikai érettség tekintetében ideszállott közibénk. A béke, a fejlődés, a munka korszaka volt az, melyet átölelt e három évtized.

Aztán bealkonyodott. Egy ábrándos, hivságos, beteg ember vette kezébe a szabadelvű párt vezérletét. Ez a szánalomra méltó fantasztá előbb legális parlamenti fegyverrel szentelt fel egy gyáva személyi harcból sarjadt obstrukciót; aztán marokra kapta a nagyravágyás rézfokosát, a szabadelvű párt védőfalán tatóngó részt vágott vele, és bevezetett a pártba mindenkit, aki imádni volt hajlandó a rátóti bálványt. Jöttek a régi ellenség soraiból szakadozott multu vitézek, szétrongyolt elvű lovagok, zárdában nevelkedett patantyusok, agrár bőrbu alabárdosok, reverendás lelkű veteránok, miniszterjelöltek, kulissza tologatók, urak, szolgák, rakéta eregetők, katonaság és népség.

És a sok-sok ember nem fért el a régi, három évtizedes bástya falai között. Lerombolták tehát és építgetni kezdték a szélesebb területre hányt sáncokat. Hanem tudja a manó, azt a nagy részt, amit a rátóti Botond vágott a szabadelvűség sziklavarában, nem tudták befalazni többé.

A szabadelvű párt fölött megkondukt a lélekharang. A nagy gyűlevész sereg két marokkal feküdt neki az idegen kéz szerzette vagyonnak, s rövid pár év alatt eltékozolta a harminc esztendő alatt gyűjtött kincseket. A nagy liberális pártot pedig olyan koldussá tette az adoptált gyerekek, mint a milyen toprongyos volt ez utóbbi, mielőtt keblére ölelte a föld porá-

ból a gazdag, de meggondolatlan nevelő apa.

A dobót már megütötték a szerencsétlen többség háza előtt; kezdetét vette a litáció: először, másodsor...

Es ott áll a szomorú aktusnál egy magasra nyulott férfiú; nem vásárol semmit, de mindenre rálicitál; úgy tesz, mint ha megkivánta volna a dobra került portékát, de ha a nyakában akarnak hagyni valamit, menekül, fut, elbujik. Ocsárolja a csődbe került kalmárt, tanitgatja a körülötte állókat, hogy így kellett volna gazdálkodni, meg amugy; lenéz, becsmérel, kicsinyel mindent, ami a nagy zsbivásáron történik; s mire véget ér az árverés, belelopózik a résztvevő közönség hitébe, hogy ime ez az a férfiú, akire ha rábizták volna a bolt vezetését, felvirágozott volna a szabadelvű párt csarnoka.

Apponyi Albert grófnak oda kell tehát jutnia a kormányelnöki székbe.

Nem a volt nemzeti párt érdeke ez, hanem az egész országé, a magyar szabadelvűségé, és mindenkié, akinek félteni valója van egy állandó, egy örökös kísértet rémétől. Existenciális kérdés minden jövő kormányelnökre nézve, hogy Apponyi Albert gróf keze már sebesült legyen a hatalom tövisétől, mikor mások alkotni, teremteni készülnek. Egy érett, sárgára duzzadt kelevény Apponyi Albert kormányelnöksége, melyet ki kell nyomni, hogy az országtest egészséges lehessen megint.

Nem hipokrita kifakadás ez tőlünk, hanem igaz meggyőződéssel, hitünk melegé-

Uj templom.

„A templom körül boltok vannak,
Ragyogó, fényes üzletek.
Falát vásári zaj csapkodja...
Ilyen templomba — nem megyek!”

Hát csak maradj künn, kétszínűség,
Alság, külsőség, rágalom.
En belépek e szent homályba
És földiségem künn hagyom.

Ott künn vásár van, — adnak-vesznek —
Egyik a másón gázol át,
Az aztán mindegy: néhány öllel
Idebb, vagy néhánynyal tovább!

Nem gondolok rá. Mindig így volt
Oklózték egymást s öklözik.
Sarum köteleit megoldom
S belépek. Béke, csönd van itt.

Szivemet hoztam e magányba,
— Száz mérföld tőlem a világ —
S áldom, kik nekem menedékkül
E templomot megalkoták.

Isten nagysága, dicsősége
Reszket itt minden porszemen,
S csak istentelen vád mondhatja,
Hogy Ó, ki mindnyájunknak atyja,
E szent falak közt — nincs jelen!

Endrődi Sándor.

A pápaság katasztrófája.

Irta: Kara Győző.

A Szent Péter sirboltjaiban egy, az időtől megfeketült, disztelen koporsó szemfedőjén egyszerű kivitelű, de megkapó szép alak látható egy halott fekvésében. Szakálltalan arca a legszébb tojásdad idomu: szép, szigorú és nemes formákkal bíró fejét hosszú, cukorsüveg forma mitra fedi, melyen kettős korona látható. A koporsóban VIII. Bonifácus hamvai pihennek.

Nálánál jobban Péter apostol utódjai közül egy sem tapasztalta a földi nagyság háu voltát, a szerencse forgandóságát. O juttatta legközelebb a maga megvalósulásához a pápák világhatalomra való törekvéseit s midőn nagy műve betetőzéséhez az utolsó intézkedést készült megtenni, egy viharos, rettenetes éjszaka romba döntötte végyainak fellegvárát s mire ma 600 éve, 1808. szeptember 6-án a felkelő nap sugarai Anagni városka katedrálójának füstölő romjait

bearanyozták, egy percire dőbbenet járta át minden keresztény hívő lelkét, mert semmivé lett évszázadok nagy munkája, az egyház világhatalma, melynek romjaiból sarjadott ki a mai Európa államrendszere, a nemzeti államok eszméje.

VIII. Bonifácus kevély s a vakmerőségig erőszakos főpap volt. Ravaszágával hosszú időn át tuljárt kora legkiválóbb politikusainak eszén s már trónrajutása is érdekes körülmények közt történt. Elődje, V. Coelestin, a Terra di Lavoréban született paraszt fiú mint jámbor beucés élt az apuiai Majella heggyén, a honnan csak kénytelen-kelletlen, egyebek közt III. András magyar király unszolására, fogadta el megválasztását. Szamar hátán ülve vonult Aquiliába, innen Nápolyba ment, a hol akarat nélküli eszköze lett Anjou Károlynak és sóvárogva kívánczozott vissza a kolostor magányába. Gaetani bibornok, a későbbi VIII. Bonifácino ezt a körülményt kiaknázván, — mint Gregorovius írja — „éjjel harsonnákkal és kísérteties hangokkal ijesztgette, mint ha égi szót hangzanék hozzá, hogy a pápai koronát, melyre érdemetlen, tegye le.” Csakhamar céit ért, mert V. Coelestin leköszönt s az új konklávéból Gaetani Benedek került ki mint győztes, a ki a VIII. Bonifácino nevet vette fel s a ki, hogy egy esetleges egyházi szakadásnak elejét vegye, a Dalmáciába siető Coelestint Viesta part-

vel óhajtuk, hogy most, amikor egymás után buktak ki a miniszterelnökségből Széll, Tisza, Khuen, legújabbán Lukács; amikor felforgattak rendet, békét és minden felforgathatót éppen Apponyiék; amikor esőbe kergették a többséget, és meggyalázták a többségi elvet: akkor tegye le a Felső az ország kormányát Apponyi kezébe, adjon módot rá az uralkodó, hogy az aktív államférfiak élén mutassa be a maga gyakorlati értékét a délibábok hőse.

Széll Kálmán megújodása, egy Tisza, egy Wekerle esetleges szárnypróbálgatásai, szóval bármi néven nevezendő kísérletezés, megannyi hiábavaló erőparálás ma Magyarországon; mert akár a kormánypárton, akár az ellenzéken lesz az eberhardi augur, mindig ott lebeg a parlamenti világűrben, romboló erő gyanánt, egy fenyegető árny: Apponyi miniszterelnöksége.

Legyen már egyszer vége. Apponyit kődjék!

Egyről-másról.

(Itthon vagyunk! — Nyaralás után. — Az ősz és a drágaság. — Divat és fenség. — Őszi toalettek.)

Írta: Lux Terka.

Budapest, szeptember 5.

Megnyiták a színházak kapul, utánuk következik az alsóbb és felsőbb iskolák megnyitása és a Tatra fenyvesei közül, a Balaton partjáról, Erdély hegyei közül és mindenünnen igyekeznek haza a fővárosi ember. A vonatok alig győzik szállítani a nyaralásból hazatérő utasokat s a pályaudvarokról robogó kocsik ugytele vannak rakva elegáns és kevésbé elegáns podgyászokkal, hogy Budapest egyik speciálitása: a goromba bérkocsi, alig látszik ki a bakról.

Tehát itthon vagyunk. A zsurozó kompánia ismét találkozik délelőtt Gerbaudnál, az „ismerős ismeretlenek“ a korzón, t. i. a kiskereskedő és a miniszteri tanácsosné, a harminc forintos díjok és az aktív, vagy ex miniszter egymással, amikor is a fordított manesettájú ifju azzal lép be valamelyik ferenc-városi „polgári étkezdébe“, ahol harminc krajcárért ad-

nak három tál ételt és egy darab kenyeret hozzá: Uraim ősz van! Láttam gr. Battyhányit! Vagy: Podmaniczky Frigyes megérkezett a Kerepesi-utról a Váci-utcai déli korzóra!

Es a paloták csukott szemű ablakai rohamosan nyílnak ki s reggelienként: kipnevezett szőnyegektől egészen maftalin illatú drága paloták udvarainak levegője. S a fürdőkből hazakerült megtépett csipkés drága nyári toalettek bájos gazdáiknak új gondjuk támadt, az ősz divat. Az ősz toalet. A szegény embereknek az iskolák beiratási díja, a gyermekeknek tisztességes ruhák beszerzése, a drága könyvek, mik a szegény ember nyárvégi hangulatának gyilkos elrontói.

Es a főváros életének ijesztő kontrasztjai szemben állnak egymással, s az egyik csillogó örömmel, másik közönyvel s a harmadik ijedt félelemmel néz farkasszemet a közeledő ősz szezonnal. Több lázzal, nyugtalansággal, érdeklődő kíváncsisággal különben is alig várták még a fővárosban az ősz szezon, mint ahogy most várják. Bizonytalanság, a meglepetések várható öröme a politikában, a színházak világában, szenzációk a közéletben. Mindennek előfutárai, már a nyár elején megérkeztek, amelyhez mozgalmasabb és kínosabb nyár rég nem volt a fővárosban.

S a nyári hangulatnak, az elmúlt virágos napok szép emlékének, amelyeket távoli fürdők és nyaralóhelyeken élvezett az ember, lelkes és háladatos visszaemlékezése csak a vidéki „tisza szobák“ barátságos, bár formátlan nagy cserépkályhái mellett található maja az emlékek szelid szelleme. A fővárosi ember emlékéből a ma mindent kitörül. Az események lázas láncolata, az élvezetek változatos pillanatai, nagyon mostoha testvérei a természet által nyújtott élvezeteknek. Ha a fővárosban nem volna egy csomó vérszegény és sápadt gyerek, s divat és fenség, nem adná ki a hatalmas és kötelező vezényszót: nyaralni! akkor azt az „egy névtelen fürdővendéget“, aki a gyönyörű Balaton árnyoldalát nyíltérben leplezi le és a Tatra alpesi legelőin élősködő tehenekről indiscret leleplezéseket tesz, hogy akinek sohasem volt gyomor baja és mindenáron meg akar ismerkedni a karlsbádi-kúra gyönyörűségeivel, az csak igyék alpesi tehenekből fejt tejet a tótok poharaiból, — azt a halandót alighanem

hasonló anyagokkal konzerválnák az utókor számára, mint boldogult Rhameses királyt.

De Divat és fensége olyan hatalmas egyéniség, akinek egyetlen egy pillantására reszál a gyöngé balandó. Es a budapesti szép asszonyok várják, lázas kíváncsisággal várják Divat és fensége újabb pillantását, hogy bodros fejeikre lapostetejű, vagy magastetejű kalapot kell-e szeptember 15-ike után feltenni, hogy az öt órai teákon a citromot fogják-e előbb megenni és azután a teát iszák ki, — vagy fordítva? Mert mi az, amit ők leghatalmasabb parancsolójuk kedvéért meg ne tannének? De nem csak ők, a gyöngébb nembeliek, de épp úgy az erősebb nembeliek is. Igaz, hogy ők nem szabatkaffel husz forinttal több szövetet a nadrágraikra, csak azért, hogy a lábaikat jobban mutogathassák, de könyökeiket annál jobban képesítik a Váci-utcán és ők is épp úgy elácsolognak a negyven-forintos kalapok kirakatal előtt, mint a sokat szolt szapult szép asszonyok.

Hát csak jöjj, szép sápadt, virágokat hervasztó ősz, te sem vagy rosszabb az emberiség egyik felének, és jobb a másik felének, mint volt ifju párod a tavasz. Gazdag embernek a téli orkán is örömet okoz s szegény embernek a rózsá illata sem olyan kedves, mint a kenyér illata. Hát csak hada jöjjön, aminek jönni kell.

Lukács László visszalépése.

(A politikai válság eseményei.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 5.

Ma a következők történtek:

Első fejezet.

A király délelőtt 10 órakor Tisza István grófot fogadta magánkikhallgatáson. A kikhallgatásról nincsenek részletek, sem arról sem tört híre, hogy Tisza gróf valamire megbízást kapott volna.

Második fejezet.

Déli egy órakor Lukács Lászlót fogadta a király s megbízást adott neki arra, hogy kabinetet alakítson.

Lukács László szabadkozott, kifogá-

jain elfogatta, Anagria vitette s ott élte végeig, 1296. május 19-ig börtönben tartotta.

Sohasem hirdette még eddig pápa merészebben az egyházi világuralom eszméjét, mint VIII. Bonifácus. Elszántan újította meg a küzdelmet, melyet egykor megkezdettek VII. Gergely és III. Ince. Beavatkozott Európa minden országának belügyeibe s egymásután jelentek meg bullái, melyeknek mindegyike más-más formában és indokolással hirdették Krisztus földi helytartójának világi egyeduralmát. Magyarország trónjéért az időben küzdött egyrészt előbb III. Endre, majd Vencel, a cseh király fia, másrészt Károly Robert. Bonifácus felhasználta az alkalmat s a viszály elintézésének ügye alatt hűbéresévé akarta tenni hazánkat. Kiadta a Spectator omnium bullát, melynek bekezdő soraiban azt mondja: „A mindeneket szemlélő és tudó örök király Jeruzsálem pusztulását előre látván, meghatottan siránkozék fölötte. Vajjon mi, kik helyettese vagyunk, könyűnket visszatartsuk, midőn a végső romlásnak indult Magyarországot szemléljük?“ A továbbiakban azután kifejté, hogy a trón betöltésének joga őt illeti s azt Mária sicíliai királyné unokájának, Károlynak adományozza. A magyar alsóbbrendű papság, élén az ez időben megerősödött minoritákkal, hevesen ellenezte e törekvéseket.

Beavatkozott a pápa az olasz városok küzdelmeibe is s itt különösen két város pártusáit elintézésében lépte túl hatalmi körét s szerzett magának elenségeket. Rómában a mindenható Colonna család, Florenceben pedig Dante intéz-

ték támadásaikat ellene. Dante „lesben álló csalfának“, „az új farizeusok fejedelmé“ nek nevezi s a pokol legmélyebb tornácaiba zárja.

Németországban szintén trónviszályok dúltak Habsburgi Albert és Nassaui Adolf közt s Bonifácus itt is a viszályt elintézni akaró bíró állarcában hatalmi tulkapásokra ragadtatta magát, kijelentvén Albert követői előtt e mérész állítást: „En vagyok a Caesar, én az Imperator.“

A legelkeseredettebb harcot azonban IV. vagy Szép Fülöp francia király ellen folytatta és ez a küzdelem okozta bukását. Fülöp flandriai hadjárata temérdek pénzébe került s a hadi költségek fedezése céljából a szokásosnál nagyobb adót vetett ki a francia papságra, melynek egyik része ez ellen a pápánál keresett orvoslást. Ez sietve ragadta meg a beavatkozásra kínálkozó alkalmat és 1296-ban kiadta a „Clericis laicos“ bullát, mely a pápai birtokok megadóztatását a pápa megengedésétől tette függővé. Ezzel megindult a tollharc, melyben gyorsan érték egymást a pápai bullák és a királyi rendeletek. Fülöp e bullára egy rendelettel felelt, mely megtiltotta az arany és ezüst kivitelét s így közvetve megakadályozta a Péter fillérek Rómába juttatását. Erre Bonifácus az „Ineffabilis amoris dulcedine“ bullát adta ki, melyben leplezetlenül állítja fel azt a tételt, hogy a királyi hatalom nem terjedhet ki egyházi férfiakra s az ez ellen vétőket a legnagyobb büntetés fenyegeti.

Ezalatt nagy ünnepélyre készült az örök város. Bonifácus az 1300. évre a nagymérvű

bűnbocsátással párosult első egyházi jubileumot hirdette ki. Sok ezren tódultak ez alkalommal Rómába s hódoltak Krisztus földi helytartójának. A fény és pompa elkábitotta Bonifácust, a ki pápai ornatusban, kezében a birodalmi karddal és jogarral, kürtök harsogása közben hirdette ki a zárandokok előtt, hogy a világ kormányzására rendelt két kard, az egyházi és világi főhatalom ime egy kézben egyesült. E tant később bővebben fejtegette az „Unam Sanctam“ bullában, melynek eszmemenete a következő: Az evangelium hirdette két kard közül az egyházi fölötte áll a világinak, mint egyáltalán minden szellemi a világinak, minden menyei a földinek. A földi hatalom tévedése fölött csak az egyház ítélhet, míg ez utóbbi fölött egyedül Isten, s kinek hatalmát a földön kizárólag a pápa gyakorolja s aki ennek hatalmát el nem ismeri, az Isten rendelete ellen támad és minden földi lény örök üdvének egyik alapfeltétele a római pápa főhatalmának elismerése.

A harc most még hevesebben folyt. Bonifácus a „Salvator mundi“ és „Ausculta fili“ bullákban erősen megleckéztette Fülöpöt. Ez a Louvreban egybegyűjté Franciaország rendjeit, köztük természetesen a papság rendjét is. A gyűlés veszélyeztetve látván a megalakulófélben levő francia nemzeti államot, tiltakozott Bonifácus tulkapásai ellen, új pápa megválasztását követelte s a nemzet ügyét egy egybehivandó általános zsinat elé akarta vinni. Erre Bonifácus Burgundia, Lotharingia, Bar, Dauphiné és Povenca hűbéruait feloldotta a

sokkal állt elő s megkérte a királyt, *mentse fel őt ettől a terhes feladattól.*

A király *teljesítette* a kérelmet.

Harmadik fejezet.

Azután fogadta a király Széll Kálmánt, a paktumok és kompromisszumok nagymesterét.

Széll politikai barátai örömmel vették ezt a hírt. Meg vannak győződve arról, hogy ha Széll, a „főbába” beleártja magát a válságba, ismét sikerülni fog neki valamelyes kompromisszumot létrehozni az ellenzékkel. A paktálások kora tehát újból felvirrad...

Negyedik fejezet.

Széll után Khuen-Héderváry ment fel a királyhoz s a gróf holnapra ismét kihallgatásra van felcítálva. Vajjon minek?

Ötödik fejezet.

Lukács László azt hiszi, hogy most már nem jöhet más, csak *Apronyi és Wekerle együttesen.*

Szóval a krízis dühöng, jobban, mint valaha s kilátás sincs rá, hogy a válságból hamarosan kilábaljunk. Ellenkezőleg a helyzet egyre és egyre kuszáltabb, zavarosabb és sötétebb lesz. Így aztán — egyelőre legalább — kiszámíthatatlan a megoldás ideje, ha csak valami váratlan meglepetés nem történik.

A mai események részleteit a következő távirati tudósítások mondják el:

Lukács László a királynál.

Délután fél 4 órakor kapta az *Aradi Közlöny* Budapestről az alábbi táviratot, melyet nyomban *rendkívüli kiadásban* hozott a közönség tudomására:

A király ma délután kihallgatáson fogadta Lukács László pénzügyminisztert s őt kabinetalakítással megkínálta.

Lukács László kifejtette a királynak azon *egyéni, valamint tárgyi okokat*, melyeknél fogva kéri, hogy a *felső kegyeskedjék* a jelen kabinet-alakításnál az ő személyétől eltekinteni.

A király ezt a kérelmet *tudomásul vette.*

Kitérés a megbízás elől.

Lukács Lászlót már tegnap, mikor híre, járt hogy szombat déli egy órára magánkihallgatásra van rendelve a felséghez, erősen közrefogták kérdésekkel, mire Lukács kijelentette:

— Eddig megbízatásom nincs. Ha a felséges ur a megbízatást felajánlja, kifogom fejteni aggodalmait. Parancsának azonban nem szegülhetek ellen, hédolattal fogadom.

Később, amikor határozottabban terjedt el a hír, hogy Lukács lesz a miniszterelnök s amikor az ellenzék állásfoglalásáról is lehetett hírt hallani, Lukács miniszter már határozottabban jelentette ki:

— Őszintén óhajtom, hogy a válságból az ország kibontakozzék. A mostani helyzetet igen károsnak tartom s ennek megváltoztatására áldozatok árán is szükség van. Azonban részint egészségi állapotom miatt, részint a helyzet ismerete folytán *magamat képtelennek tartom a válságos helyzet megoldására és arra fogom kérni a felséges urat, hogy engem ne bizzon meg.*

Igy is történt.

Ma este a szabadelvű pártkörben azt is beszélték, hogy Lukács már ez év március havában, amikor kihallgatáson volt a királynál, azt ajánlotta volt az uralkodónak, hogy *az újonclétszám felemeléséről szóló törvényjavaslatot vonja vissza.* Akkor a király annyira megbotránkozott az ajánlaton, hogy *nem is felelt és maga előtt állani hagyta Lukácsot anélkül, hogy egy szót szólott volna.* Lukács végre megkérdezte:

— Parancsol még velem felséges ur?

A király ekkor annyit mondott:

— Köszönöm.

Es sarkon fordult.

E jelenet után terjedt volt el annak idjén az a hír, hogy Lukács a pénzügyministerségtől visszalép de a következmények azóta beigazolták, hogy az ő javaslata volt egyedül helyes és azóta a király kegye és bizalma még inkább feléje fordult.

Lukács után Széll Kálmán.

Lukács László megbízatásának meghiusulása általános meglepetést keltett. A meghiusulás oka az, hogy Lukács az utolsó huszonnégy óra alatt *felreismerhetlen jelekkel* találkozott arra nézve, hogy az ellenzék vele szemben *éppen olyan kérlelhet-*

len lenne, mint a minő *Khuen-Héderváry* gróffal szemben volt.

Minthogy pedig Lukács a *parlament feloszlására* gondolni sem akart, felismerte, hogy missziója céltalan volna s ez volt a fő oka annak, hogy a megbízatást nem volt hajlandó elfogadni.

Holnapra Széll Kálmán kapott meghívást a királyhoz. Politikai körökben azt hiszik, hogy újból Széll kap megbízatást, mert nincs kizárva, hogy Széll Kálmánnak ismét sikerülni fog kompromisszumot hozni létre az ellenzékkel.

A király ma délután *Khuen-Héderváry* gróftól külön kihallgatáson fogadta. Khuen holnap délelőtt fél 10 órára ismét meghívást kapott az uralkodóhoz.

Mit mond Lukács?

A szabadelvű pártban ma este igen mozgalmas volt az élet. Jelen voltak az összes miniszterek, továbbá *Tisza István* gróf, *Andrássy Gyula* gróf, *Miklós Odön*, *Szivák Imre* stb. a kik *Lukács* Lászlót vették körül és beszéltették el vele a királynál történt audiencia részleteit.

Lukács nem beszélt sokat. A már ismert tényeket sorolta föl. Előadta, hogy az ő személye valósággal vörös posztó az ellenzék szemében, őt személyileg is megbántották, noha meg van győződve arról, hogy már *azon engedményekkel, melyeket ő hangoztatott, megteremténé a békét.*

Kijelentette Lukács László, hogy az ő meggyőződése szerint most már nem jöhet más, mint egy *Wekerle-Apponyi* kabinet.

Széll Kálmán meghívásának a pártban nagy jelentőséget nem tulajdonítanak. Az első hírekkel szemben azt hiszik, hogy *Széllt csak főbábi minőségében telegrafálták fel Rátótól, arra azonban nincs kiszemelve, hogy kabinetalakításra megbízatást kapjon.*

A lemondás politikája.

A szabadelvűpárt egy kiváló tagja az új miniszterelnök és a szabadelvűpárt közti viszonytal kapcsolatosan ma budapesti tudósítónk előtt az alábbi kijelentéseket tette:

királynak tartozó hűségek alól, visszautasította az általános zsinathoz való felebbezést, megszerkesztette a bullát, mely a királyt az egyházból kiátkozta volna, mikor váratlanul bekövetkezett a katasztrófa.

Bonifácus születése helyén, Anagninban, egy a Rómából Nápolyba vezető uton Rómához közel fekvő városkában tartózkodott, mert Rómában nem érezte magát biztonságban a Colonnák miatt. 1308. szeptember 5-én este francia és olasz lovagcsapatok lepték el a városka környékét. Nogarét Vilmos, a francia király kancelláriusa, továbbá Colonna Sciarra Jakab és Rinaldo di Supino a szomszédos Ferentino kapitánya vezették őket. A hatodikára virradó hajnalon árulás történt a városban. Lángba borult a székesegyház, megnyiták a kapuk és mindenünnen francia és olasz csapatok tödültek a pápa palotája elé, mely körül valóságos harc fejlődött ki. A pápa védői azt előkelő szerep jutott Bikcei Gergely, Esztergom érsekének, aki ez alkalommal vesztette el életét. Végre behatoltak a pápa lakosztályába, a hol Nogarét vad lárma és fenyegetések közt követelte a zsinat egybehívását. Bonifácus kijelentvén, hogy ha árulás által kell meghalnia mint Krisztusnak, mint az ő helytartója akar meghalni és magára öltvén pápai diszruháját, maga ment az őt elfogni akarók elé; ám hajthatatlan maradt, még a tetleges bántalmazás sem törte meg és nyugodtan nyújtotta oda nyakát Colonna cikázó kardja elé. Állítólag maga Nogarét akadályozta meg Colonna vad szándékát. Künn ezalatt zugott a tömeg kiáltása: „El-

jen a francia király, halál a pápára”, a ki két napig maradt a franciák fogságában, míg végre a Rómából elősiető csapatok megszabadították. Bonifácus visszatért Rómába; a rajta esett sérelem megörjítette s a bánat 1308. október 11-én sirba döntötte. Benne kidőlt az egyháznak egy „kevény, vakmerő és fenhéjázó, de egyszersmind fenkölt szellemű és előkelő gondolkodású fejedelme, az utolsó egyházi fejedelem, ki a pápaságot VII. Gergely és III. Ince szellemében fogta föl. Utána egy pápa sem emelkedett oly eszmékre.”

Ezen a napon rombadőlt a nagyszerű mű, melyet az egyháznak közel kétszáz fejedelme és 1800 év óvatos, körültekintő működése teremtetett volt. A merénylet első hírére megdöb-bent a katolikus világ. Még maga Dante is, a ki az olasz lélek heves tüzevel gyűlölte Bonifáciust, elválasztotta a személyt az intézménytől s bánatosan írja halhatatlan műve második részében:

„Látom a liljom hogy' tör Anagniba,
S Krisztus fogolylyá hogy' lesz helynökében.
Látom megint oszfolva, arcul vágva,
Látom: epe s ecet hogy' ér ajkáig.
S élő latrok közt hogy' viszik halálba!”

Am csakhamar felülkerekedett a hazafias, a nemzeti érzelem, mely az európai országokban egymásután jutott közjogi is kifejezésre. Franciaországban — írja Ranke — „hazafias egyérzelemmel szegültek ellen VIII. Bonifácus átokleveleinek; több száz okiratban fejezték ki

a nép valamennyi hatósági Szép Fülöp király lépései iránt a helyeslésüket. Magyarország rendel a Rákos mezején jelentik ki 1308. novemberében, hogy „sem a szent széknek, sem a pápai követnek nincs joga, az országra fejedelmet tukmálni.” Egy emberöltővel később következtek a németek. Választó fejedelmek összegyűltek a rajnaparti rensel mezőn s a „birodalom becsülete s méltósága” megóvása végett ünnepeles határozattal utasították vissza a pápaság beavatkozását, kijelentvén; hogy a királyi méltóság tisztán a választófejedelmek és a nép akaratának folyamánya.

Évvel egyidejűleg III. Edvárd angol király és parlamentje emelt óvást minden pápai beavatkozás ellen és Olaszország népében most ébredt fel a nemzeti egység vágya. Cola di Rienzi, majd később Savonarole e vágnak estek áldozatul, Macchiavelli ez eszmét hirdette irataiban. Az egyes országok közjogi intézkedéseit csakhamar az ugynevezett monarchisták elméleti fejtegetései követték. Ez időben írták meg Dante az „Monarchia”-ját, továbbá paduai Marsiglio de Mainardinis és párisi tanártársa Jean de Jandun a „Defensor pacis” és „De translatione imperii” című munkáikat, melyekben a világi hatalom felsőbbbségét hirdetik s a pápaságnak azt a hatalmi kört jelölik ki, melyet ma elfoglal. Szerintök a világi uralomnak a pápára való átruházása nem egyéb, mint fikció. Hozzájuk csatlakozott és még radikálisabb álláspontra helyezkedett Ockam Vilmos, a minoriták angolországi tartományfőnöke, kit kortársai doctor subtilissimusnak neveztek s a

Megkezdődik a súlyos belpolitikai krízisnek második fázisa. Az a fázis, a melyben új dolog, a személyi kérdés lép előtérbe. És evel együtt az egész politikai világ figyelme a szabadelvű pártra irányul.

Tagadhatatlan tény, hogy ez alkalommal a többségi párt még több rezignációval és tehetetlenséggel nézte a helyzetét, mint a Széllikrizis idején. A határozott állásfoglalásra a külön tanácskozással ez alkalommal sor nem került. A párt lemondással várja a fejleményeket.

A válság egész tartama alatt egyetlen incidens okozott csak némi emóciót a szabadelvűpárt belső életében. Ez az incidens Sándor Pál indítványának elterjesztése volt. A Lipótváros érdemes képviselője bizonyára a legjobb szándékkal és helyes érzéssel állásfoglalását óhajította a többségi pártnak a válságot mozgató katonai kérdések tárgyában. Ha ezt az indítványt a párt a vezetőség intrikája folytán mellőzte, mert ugylátszik belátta, hogy a szabadelvű pártban nem lehetséges olyan katonai programot fikszirozni, mely a párt valamennyi tagját és választóközönségét is kielégitené. Am a párt vezetői nem merik a tisztulást megkockáztatni. Azt vetik ürügyül, hogy a különben is kétségbeesett nehéz helyzetet még csak komplikálná és hogy nagy veszedelmek rejlenek az állásfoglalásban, mely kinőhetne volna magát a korona ellen való tüntetés, mindenestre pedig megkötötte volna a kezét a jövőendő férfinak a pártokkal való érintkezésben és alkudozásban. Ez a gyávaság, a lemondás politikája. Különbözik ma a helyzet a következő: Az országos szabadelvű párt, a mint a korona valakit kabinet alakítással megbíz és az új kormány megalakul, megfogja hallgatni az új miniszterelnök katonai programját. Vagy helyesnek találja és ez esetben a program alapján támogatását az új kormánynak kilátásba helyezi vagy pedig nem approbálja. Ez esetben a kabinet sorsa megvan pecsételve. Ezzel persze az aulikus vezérek hitegetik a világot. Azt mondják, hogy ilykép az előzetes állásfoglalás célja másképpen is, kevesebb megvázkódás nélkül is, eléretik, mert feltehető, hogy az új ember, mielőtt misziójára vállalkozik, teljesen tisztába jön a guvernementális párt felfogásával, tisztába jön azzal, mit kell neki

ki azt mondta volt Lajos német-római császárnak: „Védj meg kardoddal, én megvédlek tollammal.“ Az „Octo quaestiones super potestate summi pontificis“ című művében a minoriták hirdette szegénységet szembeállítja a romai kuria fényűző romlottságával s még az egyház vezetését is a császár számára akarja lefoglalni.

A pápaság ügye végzetes lejtőre jutott, melyen rohamosan gördült lefele. Beösvetkezett az avignoni fogság, majd a nagy egyház-szakadás. Száz év múlva Luther fellépése a hívők sok millióját vonta el az egyháztól s a pápaságot erkölcsi tekintélyének csökkenése mellett nagy anyagi veszteség érte. Újabb 150 év múlva a Bourbonok nemzeti állama teljesen láttérbe szorította az egyházi érdekeket s mire egy újabb század eltűnt, Voltaire és társainak szárkasztikus nyilatkoztak Róma felé, mely száz év múlva az egységes Olaszország lett. A pápaság világi hatalma leűnt, erkölcsi értéke annál nagyobb. Tisztelettel környékezik a más hiten levők is, hódolattal járulnak eléjük azok is, a kiknek ősei egykor legádázabb támadói voltak. Így telnek napjai önkéntes fogvatartásában a Vatikán fejedelmi termeiben és nagyterjedelmű parkjában. Rajta áll a fogság megszüntetése. Csak egyetlen egy lépésbe kerül. Azt irták, hogy a békülékeny X. Pius megválasztása napján e lépést meg akarta tenni, de az intransigens Oregia megátolta benne. Hogy mi volt vagy lett volna helyesebb, a jövő idők titka.

és mit nem szabad hoznia, ha a többség támogatását biztosítani akarja.

A lemondásnak ezt a politikáját az apponyisták támogatják, mert azt hiszik, hogy most fog a kormányzásban tulajdonképpen érvényre jutni a volt nemzeti pártnak a többségbe való beolvadása. Alighanem csalódnak fognak, mert a mostani hangulat mellett teljességgel ki van zárva, hogy a volt nemzeti párt tagjainak az aktív kormányzatban rész jusson. De még a reménykedők se tudják kik és minő számba kerülnek bele közülük az új kabinetbe, ezt az alakulástól és a viszonyoktól várják. Azt hiszik, hogy a volt nemzeti párt kormányzati érvényesülése parancsoló szükség mindenki számára, a ki a kabinet alakítására vállalkozik, mert csak egy összealakult kabinet lesz képes maga köré tömöríteni a szabadelvű pártot olyan egységesen, olyan lelkesedéssel és olyan erővel, a minőre a pártra a közel jövőben hasonló nagy feladatok teljesítésében szükség lesz. Ugy látszik ezeknek még egy csalódásra van szükségük, hogy kiábránduljanak.

A pártok magatartása.

A szabadelvűpárt tagjai el vannak határozva, hogy holnapra, vagy holnaputánra összehívják a pártot s egy programot állapítanak meg, a melybe felveszik mindazon engedményeket, melyekbe a 67-es alapon álló párt belemehet. A programon túl nem fognak menni. *E program alapján aztán támogatni fognak minden miniszterelnököt, bármily ellenzéke lesz is.*

A függetlenségi párt hallgat, amde el van határozva, hogy a hadsereggel szemben támasztott nemzeti követelményekből egy hajszálnyit sem enged. *Vagy megadják mindazt, a mit a párt kér, vagy pedig nem lesz béke. Ez az ő álláspontjuk.*

Barabás nyilatkozata.

A függetlenségiak péntek esti vacsoráján az a megállapodás történt a most folyó krízis dolgában, hogy *a nemzeti engedmények teljességének megadása nélkül a párt nem szerel le és küzd tovább rendíthetetlenül, bárki jöjjön is, ha nem a nemzeti engedmények teljességét hozza magával.*

A jelen voltak egyúzemlyikével egy lap-tudósító beszélgetést folytatott, melynek során Barabás Béla így nyilatkozott:

— Bárki foglalja is el a kormányelnöki széket, ha anélkül jön, hogy magával hozta a magyar vezényszót és a magyar szolgálati nyelvet, ellene is késhegyig menő harcot fogunk folytatni. Más megoldás nincs, mint az, hogy vagy megadják azt, ami a nemzetet megilleti, vagy pedig meg fogják kísérelni az országgyűlés feloszlatásával a nemzet hangulatát megdudni. Ezt az utóbbit természetesen erőszakos választással akarják majd kipróbálni, mert ha tiszta lesz a választás, ebben az esetben nem ugyan a mi pártunk, hanem egyáltalán a *nemzeti törekvések mellett kitartó képviselők*, jutnak be többségbe.

A Bud. Tud. és a válság.

A politikai helyzet komolyságára jellemző, hogy Sturm Albert, a félhivatalos Bud. Tud. szerkesztője, aki hivatalos minőségben vett részt a lippai hadgyakorlatokon, s a ki rendszerint a hadgyakorlatok után való nap, a megbeszélések alkalmával a gyakorlatokon tartózkodott lenni, ma, a Budaestről kapott hírek folytán a hadvezetőség főnökétől, Beck báró vezérkari főnöktől a hadgyakorlatokon való további részvétel alól fölmentését kérte, amit a vezérkar főnöke, a válság komoly voltára való tekintettel, meg is tett. Sturm este már el is utazott Ujfaluról.

SZINHÁZ ES IRODALOM.

* Színészet a vidéken. A nagyváradi színház társulat e héten Balatonfüredről Orosházára érkezett. A társulat tagjai közül kitűntek *Haller Irma*, *Agnelli Irén*, aki énekével és játékaival egyaránt szép sikert arat, valamint *Parlagi Kornelia*, *Kovács Mariska*, *Horváth, Bognár, Tóth és Szarvasi*.

A lippai hadgyakorlatok.

(Lefuvas előtt.)

— Az Aradi Közlöny kiküldött tudósítójától. —

Temesújfal. szeptember 5.

Mind nagyobb méretekben folynak Temesújfalú körül a nagy hadgyakorlatok. Ma már a két hadtest összesége mérte össze az erejét négy óra hosszat tartó, érdekes harcban, a mely *Keszinc* mellett folyt le.

Holnap, vasárnap pihenő lesz. A holnap eseménye a temesújfalui róm. kat. templomban tartandó mise lesz, a melyen a trónörökös is részt vesz.

Hétfőn lesz a hadgyakorlatok utolsó napja, a lefuvasal. A trónörökös még hétfő délelőtt elhagyta Temesújfalut, s az ő elutazását néhány órával követi a csapatoknak minden irányban való elvonulása, illetve elszállítása.

A mai gyakorlatról kiküldött tudósítónk a következőket jelenti:

A mai ütközet.

A mai gyakorlat volt a legérdekesebb az eddigiek között. Ma már az egész hadtestek együttműködésben voltak és óriási területen fejtették ki az erejüket.

A gyakorlat *Keszinc* község tájékán folyt le. A terep erősen hullámos vidék, hosszúra elnyúló völgyekkel, mélyedésekkel, s a hegyek oldalába mélyen bevált utakkal. Ilyen utakon huzódnak le *Bruckenu* felől a 7. hadtest előcsapatai, kigyózó vonalban, s a magaslatok fölé rejtőzve. A háttérben sűrű erdő van; a dombokat követő síkság lenyulik a Marosig, a melyen túl az ellenséges 12. hadtest egy hadosztálya át fog kelni, s egyesülni fog a Maroson innen levő hadosztályokkal. A 7. hadtestnek az a feladata, hogy ezt az egyesülést megakadályozza, s a támadást visszanyomja.

A vezérkar reggel fél hét órakor lovagolt ki a gyakorlótérre. Az attasék közül hiányzik *del Mastro*, az olasz attasé, a kit baleset ért, s pár napig a szobát őrzi. A csapatfelügyelők közül *Waldstädten* a vezérkarral lovagolt ki, *Windischgrätz* herceg ellenben *Keszinc* tulsó végéig kocsin ment, ott adjutánsával pár percig egy padon megpihent, a míg a lovásza a paripával megérkezett. Ekkor ő is lóra ült.

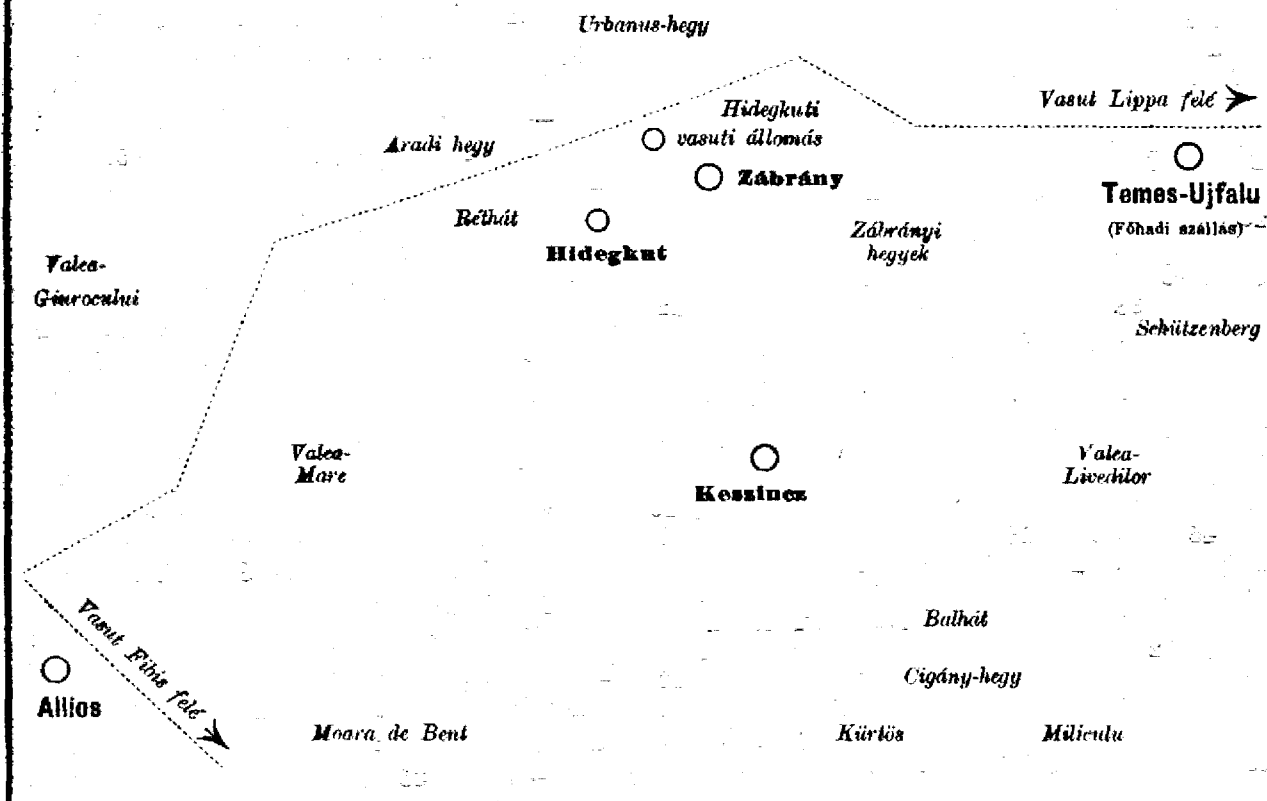
A trónörökös körülbelül egy fél órával előbb jött ki s a vezérkarhoz lovagolt, a mely a *Keszinc*-től délre eső *Balhat* magaslaton foglalt helyet. Ez a magaslat legjobban emelkedik ki a dombos vidéken s kitűnő áttekintést nyújt a terepre.

Mind a két hadtest oldalai egy-egy *ballon captif* függ a levegőben. A léghajón levő tisztok telefonon adnak értesítést megfigyelésük eredményéről. Az egyik léghajó *Lippa* környékén van, a másik *Aldringen* község fölött.

A trónörökös előbb az előnyomuló 17. hadosztály balszárnyán elhelyezett 33. gyalogezred mellett állott, a melyet *Wachsmann* ezredes vezényelt. Közvetlenül az ezred első rajvonala mögött állott *Steinsberg* altábornagy, hadosztályparancsnok.

ALLIOS ÉS KÖRNYÉKE.

(Ahol a gyakorlatokat lefűjják.)

Rendkívül élénk tüzeléssel indult meg a gyakorlat. A 33. gyalogezredet egymásután követették az erdőből előnyomuló csapatok. A rajok sortűzei után az erdő visszhangzott az ott rejtőzködő katonák lövéseitől. Mögöttük, előbb lassu ütemben, majd mind szaporábban a tüzéség ágyulövésével beleszóltak a koncertbe.

A míg a 17. hadosztály kifejlődött és a másik két hadosztály segítségét várta, szembe vele, egy hosszú völgytől elválasztva, az ellenséges hadtest fehér sávok sapkái láthatók voltak. Legelől a marosvásárhelyi 61. gyalogezred bontakozott ki: mögöttük pedig megkezdte az ágyuzást a 12. hadtest-tüzérezred. Alig száz lépésnyire a tüzezek vonalától, kis dombon foglalt helyett Probst tábornok, a 12. hadtest parancsnoka, vezérkarával a 12. hadtest törzsében volt az itt időző román vezérkari tisztek egyike, a ki nagy érdeklődéssel figyelte Probst hadtestparancsnoknak a kerékpáros futárok és lovas híradók által küldött rendelkezéseit.

A 12. hadtest főhadiszállásának volt egy civil hivatalos személye is: *Thoroceky* Miklós báró orsz. képviselő, a ki a 12. hadtest részén a gyakorlatok polgári biztosja volt. Arra való az ilyen hivatalos személy, hogy ha a katonaságnak valami dolguk van a hatósággal, azt elintézzék. Fehér karszalagot visel, arany *F. J. I.* monogrammal.

A míg a 12. hadtest 16. hadosztálya előnyomult, s a mellé beosztott 38. honvédhadosztály a tartalékban volt, a hadtest törzséhez megérkezett az értesítés, hogy a 35. hadosztály, a mely a Maroson túl, *Kuin, Gyorok, Uipanát* és *Paulis* községekben volt, kevesse kilenc óra után, az *O. Paulis*-nál vert két hidon átkelt a Maroson és Zábrány felől nyomult előre.

A hidverés igen érdekes látvány volt, de a hadgyakorlatok közönsége legnagyobb részben elmulasztotta, mert a Maros igen messze esett a gyakorlatok terepétől és a kik kevesen voltak, se juthattak idejében oda. A 12. utászászlóalj hajnalban fogott hozzá s alig három órai munka után egy könnyű és egy nehéz hidat vert a Maroson. A könnyű hidon a gyalogság, a nehezen a lovasság és a tüzéség kelt át.

Az átvonuló hadosztály tömör hadsorokban, gyors egymásutánban folytatta az előnyomulást. A Zábrány és Hidegkuti mögötti tájék csak

ugy öntötte a katonaságot. Tarkán váltakoznak az ezredek hajtókái: a kolozsvári ezred szürke, a gyulafehérváriaké piros, a szászvárosiaké téglavörös. Élénk tüzeléssel nyomul előre a hadtestben az abrudbányai vadászászlóalj s nem sokkal távolabb, a szalmakazlak között, megkezdte az ellenséges tüzéség is az ágyuzást.

Tíz óra felé innét is, onnét is nagy a tüzharc. Az erdélyi csapatoknak sikerül a 7. hadtest egyes tartalék-csapatát elvágni s az egyesülésben megakadályozni. Rendkívül heves, fordulatokban gazdag volt ez az ütközet, végül a 12. hadtest visszavonuló csapatai jelzik a temesvári hadtest sikerét.

A 7-ik hadtest sikere.

Az ütközetben tevékeny részt vett a lovasság s szinte a tegnapielőtti gyakorlat látszott megismétlődni. *Zech* vezérőrnagy támadást intézett a 7. hadtest dandáriovassága ellen, a mely Szépfalu alatt-attakirozott vele, hogy ez áltel a hidverést és a 35. hadosztály előnyomulását fedezze. Sikerült is a jobb szárnyat visszaverni, úgy, hogy a döntőkök azt másfél óráig kizárták az akcióból. Azonban a 28. honvéd-hadosztály megvédte a lovas-támadást s a folyton sikeresen hadakozó és előnyomuló 12. hadtest győzelmét a 7. hadtest temesvári 34. gyaloghadosztálynak oldalt jövő támadása hiúsította meg, a mely a 12. hadtest visszavonulásra kényszerítette.

Rekkenő melegben folyt le a mai harc; sok katona ki is dőlt. Dél felé volt vége az egésznek s a trónörökös fél egykor érkezett vissza segédtisztjeivel a kastélyba, ahol egy órákor ebéd volt.

A mai ütközetnek már valamivel kisebb nézőközönsége volt, mint a tegnapiak. A trónörökös házigazdája, *Zselénski* Róbert gróf, neje és özv. *Károlyi* Viktor grófné ma is végignézték a harcjátékot. Érdekes volt, hogy sokan az *Aradhegyaljáról* átkísérték a rögtönzött hidakon átvonuló csapatokat s itt végig nézték, hogy mint viselkednek.

Hivatalos jelentés.

Hivatalosan a mai ütközetéről a következő jelentést adták ki:

Ma a két egymás ellen gyakorlatozó hadtest zöme között Zábrány, Keszinec és Szobos között több óráig tartó szivós ütközetre került a sor, a mely azzal végződött, hogy miután a 34. gyaloghadosztály a 12. hadtest

balszárnya ellen sikeres támadást intézett, ennek *Goly* vok magaslaton keresztül Szobosig vissza kellett vonulni.

Csak déli egy óra tájban szakították félbe a harcot, a mikor a csapatok a rendkívül megerőltető me.etek után pihenőre éjjeli szállásukra vonultak vissza.

A trónörökös miséje.

Vasárnap délelőtt nyolc órákor a temesujfalui római katolikus templomban mise lesz, a melyen résztvesz *Ferenc Ferdinánd* trónörökös, kíséretével, a vezérkar tagjaival és a külföldi attasékkal (a törököket kivéve). A misén részt vesz *Molnár* Viktor dr. főispán, *Kabdebó* Gergely alispán, *Zselénski* Róbert gróf és a temesujfalui közönség.

Az eddigi rendezések szerint a mise nyolc órákor fog kezdődni és körülbelül fél óra hosszúságú lesz. A misét *Hold* Adám temesujfalui r. kath. plébános szolgáltatja.

Egyszerű, de csinnal épült a temesujfaluiak istenháza. Az oltár körül ez alkalomra neszfogó szőnyeget raktak. A szentélyben egy sötét vörös támlás-szék van és ugyanolyan színű plüssel bevont imapad; oldalt tőle ugyanily pad két ülésel. A szék ő Felsőége számára volt készítve, a mellette levő kétüléses pad a trónörökös és József főherceg számára. Miután azonban a király és József főherceg nem jöttek el, *Ferenc Ferdinánd* trónörökös maga fog ülni a szentélyben, a király számára fentartott helyen.

A trónörökösnek a misén való részvétele nem egyszerű ájtatossági tény, hanem ezzel a trónörökös *terója kegyeletét a Habsburg-család egy főhercegnője iránt*, aki a templomban az oltár alatt elhelyezett kriptában van eltemetve. A sírköve az oltártól jobbra van, ép ott, ahol a trónörökös helye lesz.

Itt van ugyanis eltemetve *Mária Anna Ferdinanda* főhercegnő, II. *Lipót* császár leánya, tehát *Ferenc Ferdinánd* trónörökös dédapjának nővére. A napoleoni zavarok idején jött Temesujfalura 1809. augusztus 7-én a beteg főhercegnő, s itt a Lovász-most *Zselénski*-kastélyban keresett pihenést és gyógyulást. Nem találta meg. Ugyanez év október 1-én Ujfalun meghalt.

A síremléket *Ferdinánd* császár emeltette. Fehér márvány obeliszk van a falba építve s a márványon ezüst betűkkel ez a fölirat:

X.
MARIAE ANNAE
FERDINANDAE
ARCHIDVCL. AUST:
LEOPOLDI. II:
ET
LVDOVICAE HISPANAE
FILIAE
NAT: FLORENT: DXXI APRIL
MDCCLXX
MORT: NEVDORT II D.I.OCT
MDCCLXXIX
HMP
FERDINANDVS I. AUST. IMPERATOR
MDCCLXXXI.

A fölirat alatt a márványból két lángjával lefelé fordított fákllya és egy virágkoszoru domborul ki, alatta pedig a *Habsburgok* családi címere.

Ferenc Ferdinánd trónörökös kegyeltes impozáns módon fog megnyilvánulni. A trónörökös ma Temesvárott *Mühle* Vilmos kertésznél hatalmas babér- és pálmalevelekből font koszorút

rut rendelt, a melyet holnap helyeznek el. Valószínűleg a főherceg maga is lemegy a kriptába s megtekinti a kétszázszentendős érckoporsót, ahol egy Habsburg-hercegnő alussza örök álmát.

A vezérkari főnök parancsa.

Az ideai gyakorlatok alkalmával nem a szokott frázis, hogy: mindent megtesznek, ami a legénységnek a gyakorlatokat minél könnyebbé tegyék.

Tegnap például jellemző példa történt erre. Beck Frigyes báró vezérkari főnök parancsa folytán a 23. honvédhadosztály csapatai péntek délután nem folytatták utjokat rendeltetési helyükre, hanem előbb fekvő falvakban helyezték őket el, s ott pihenték azok ki magukat. Erre eddig nem volt eset. Ezenkívül, mikor a csapatok a falvakba érnek, előfutárok gondoskodnak arról, hogy a lakók a ház elé ivóvizet tegyenek, úgy, hogy mire a katonák beérkeznek, az már készen várja őket. A kidőlt katonákat is gondosabban ápolják, mint azelőtt. Kétségtelen, hogy mindezen intézkedésekből sok a bi leki eset hatása alatt történt.

A vasárnapi program.

Vasárnap délelőtt Zselénski Róbert gróf a trónörökös és az attasék tiszteletére ebédet ad.

Délután a trónörökös megtekinti a vidéket s e célból nagyobb sétakocsizást tesz.

A trónörökös, a mint megirtuk, hétfőn délelőtt, a lefuvás után a gyakorlatok helyéről hajtát a radnai állomásra, a honnét elutazik. A lefuvás helye bizonytalan, de valószínű, hogy Hidegkut és Allios között lesz.

A hadvezetőség tovább marad Temes-ujfalun: kedden tartja az egész zárógyakorlat nagy megbeszélését, azután hagyja el a nagygyakorlatok központját.

A tegnapi harc.

A tegnapi ütközet lefolyásáról ma adták ki a hivatalos jelentést, amelynek lényegesebb része ez:

A 12. hadtest részéről az előnyomulást rendelkezésszerűen megkezdtek és a Lippa és Sistarovec mellett megállapított ellenséges haderőktől beérkezett hírek alapján azt a rendelkezést tették, hogy a 16. gyaloghadosztály végén előnyomuló 32. gyalogdandár a Hosszusztól dényugatra elterülő magaslatról délfelé forduljon és a Hosszusztó erdőben a hadtestparancsnok rendelkezésére készen álljon. Reggel fél 9 óra felé a 16. hadosztályok a Maros völgyben előnyomuló részeit a lippai magaslatokról az ellenség meglátta, mire a 23. hadosztály parancsnoka reggeli 9 óra 16 perckor a hadosztály tartalék egy zászlóalját a II. szakasz balszárnyának meghosszabbítására Pojan-lunga felé rendelt, honnan tüzeléssel az egész Marosvölgy felett uralkodni lehetett. Nemsokára rá a 38. hadosztályrak a Dealul-Govrolovecen előnyomuló oszlopa (21. honvéd-gyalogezred) is a védő fél tüzéségi tüzkörébe került, miért is a 23. hadosztály tartalék megkezdte a tüzelést ezen oszlop ellen, a mely a további előnyomulást láthatóan késleltette.

Közben — már d. e. 11 órára járt az idő — a Drauc magaslat felé előnyomuló 16. gyaloghadosztály is elérte az 1200 lépésnyire keletre fekvő erdőszélét és a hadosztály tüzéséget közvetlenül az erdő szélé mögött felállította a nélkül, hogy ezen túl haladt volna. Itt hosszabb álló tüzharc fejlődött, mivel Cremenisteától keletre felvonult hadosztály-tartalék (32. dandár) elvonatott a hadosztály parancsnokság rendelkezése alól, a hadtestparancsnokság részéről pedig nem kapott előzetes rendelkezést. A döntésnek a déli szárnyon kellett bekövetkezni. A 38. gyalog hadosztálynak Dealul-Govrolovecen át előnyomult oszlopa délelőtti 16 óra 15 perckor Dealul-Zabolalira vett iránytval indult lamadásra, mire a 23. hadosztály parancsnoka a tüzéséget lépcsőzetesen

az 1200 lépésnyire északnyugatra fekvő magaslatokra vonta vissza és 10 óra 30 perckor ugyanoda rendelte a II. szakasz jobbszárnyát is.

Ebben az időben a 38. hadosztály tüzésége Dealul-Govrolovecről délre szintén megkezdte a tüzelést, de a nagy távolság miatt (16000 lépés) nem gyakorolhatott támogató befolyást ezen hadosztály 8 zászlóaljból álló főoszlopának előnyomulására. Ez az oszlop már Dimpul-Ciuchától keletre ütközet alakzatba ment át és lassu előnyomulásban Lőrinczy ezredes 23. hadosztálybeli csoportjának rendkívül előnyös hadállására bukkant, a nélkül, hogy a Dealul-Ovesiről közti magaslatokon átkelhetett volna. A 38. hadosztály legdélibb oszlopa (22. gyalogezred) ekkor már teljes egy brája harcban állott a Sistarovecnél igen erős hadállásban lévő zászlóaljjal, a melyet a helységről nyugatra lévő önálló csoport egy zászlóaljjal megerősített. Ennek az ellenséges ezrednek a föllépése maga után is vonta Lőrinczy ezredes csoportja jobb szárnyának visszakanyarodását. 10 óra 45 perckor a 38. hadosztály tüzésége előrenyomult és Dealul-Govrolovec nyugati szélén foglalt állást. Egyidejűleg a hadtest tüzésége is működésbe lépett a Dimpul-Tinchán.

A 12. hadtest által megindított átkerülés már erősen éreztetett hatását, a miért is a 23. hadosztály parancsnoka 10 óra 45 perckor kiadta a parancsot a visszavonulásra; Vajna ezredes csoportja Ujfalura, Lőrinczy ezredes az erdőszél mentén Szobosra és a Sistarovecnél álló haderő Pertitán át Orasulra kellett, hogy visszavonuljon.

Képek a hadgyakorlatokról.

Festői látvány, különösen a szürkület idejében, a mint az alvó térség ébrednek, egymást követik a bolyongó lovas-csapatok, a nyüzsgő, hangyaboly-formában mozgó gyalogság. A mint a kocsink előtt egy honvéd-huszár megy el, megáll és kérdez valamit tőlünk. Bucsuztában azt mondja:

— De máma nem fog curukköni a honvéd!

Tudniillik, tegnap az erdélyi hadtestbeliek a 23. honvédhadosztályt viaszszoritották, „curukkolt.” A közhuszár úgy mondta, mintha rajta állana a tegnapi csorbát kiköszörülni.

Magyar tulajdonság, hogy soha se tudunk objektívek lenni. Löversenyben, választásnál, saktornánál, kakasviadaloknál valamelyik párt-hoz kell tartozni. Ha nincs párt, mi csinálunk, így van a gyakorlatoknál. Mi, akik itt vagyunk, s velünk a közönség is, a 7. hadtestért lelkesülünk, arra tippelünk, a miatt drukkolunk, annak „sikerés hadmozdulatain” derülünk, s annak a vereségét busitnak el. Azok a „miénk”. Az erdélyi hadtest pedig az ellenség. Lehet, hogy azért is van ez, mert azok viselik a Feindes-Abzeichen-t, az ellenséget jelező fehér sávot. Látni kell a büszkeséget, a mikor azt mondják:

— A mieink jól tartják magukat... már szoritják amazokat. Győzni fognak!

És e miatt jön közelebb a szívünkköz a zsebelyi oláh, meg a bruckenai sváb, s leszünk haragosai az erdélyi ezredekben szolgáló vásárhelyi meg csikszeredai székely fiuknak. Schwitzer tábornagyot talán büszkévé tenné, ha tudná, mennyien lelkesednek a hadtestéért.

A kik aradiak a Manöverfelden járunk, azokat a legjobban az aradi 33. gyalogezred sorsa érdekli. Keresi a szemünk a szürke parolít, ezüstszínű gombbal. Ahán, ott vannak. A piros arcu John alezredes zászlóalja egész a trónörökös közelében. Csakhamar ismerős hangokat hallunk, egy káplár szájából:

— Mere na intye, — az apád istenit!

Ki panaszkodnék tehát a német vezényszó miatt?

A hadgyakorlatra kocsizó hölgyek között is voltak aradiak, így Fábian Lajos kir. ítélő-

táblai bíró felesége és Fábian Margit k. a., Fábian László nyug. főispán leánya.

Végigkocsizunk a terepen, s e közben önkéntelenül mi is „felderítő szolgálatot” végzünk. Huszárság kerüli az utunkba. Véletlen, hogy azok is aradiak. A kapitány megkérdezi tőlünk:

— Kik lövöldöznek itt a kukoricásban?

— A 23. honvéd-divízióból, az 5. ezred; — jelentjük mi tisztelettel, s a kapitány küldi már a hiradást tovább.

Vannak azután leverő jelenetek. Egy őrvezető vezet egy elalélt katonát, aztán egy alá teszi, a földre. Alig van benne élet. Szabaddá teszi amaz a mellét, s dörzsölni kezdi. A faluvégről jólelkű sváb asszonyok jönnek oda, s locsolgatják a mellét. A mialatt így ápolják, s az ezredorvos is odaérkezik, egy asszony elborult arccal, s ki nem mondott, de eléggé megnyilatkozó aggodalommal azt mondja:

— Mein Sohn is' auch Soldat...

Ő a fa alatt marad, a többi megy előre. A másik ezredben hirtelen kavardás támad. Törzstisztek vitatkoznak az előnyomulás fölött, a mikor odavágtat egy huszárkapitány, s rájuk kiált a hirrel:

— Jön a 35. hadosztály, átkelt a Maroson!

— Vorwärts, vorwärts! — siet utána a vezényszó s indul a csapat.

A mialatt mindezek a nagy terepen történnek, a vezérkarban, a trónörökös kíséretében is élénk az élet. Az attasék közül a legnagyobb ambíció a román tiszteken látszik. A francia attasé chef d'Escadron De la Guiche marquis is erősen érdeklődik. Windischgrätz herceg mellé lovagol, s valamit kérdez tőle franciául. A tábornagy nem jól érti, a galus nyelvet, azért odainti adjutánsát, egy tüzerkapitányt, az azután tolmácsa lesz a chef d'Escadronnak. Már kevésbé köti le a figyelmét ez a japán attasé, Yoda őrnagynak. Olyan uniformisa van, mint a francia tiszteknek. Barna arca, kis fekete bajusza van; ha uniformis nem volna rajta, valamelyik ifjabb cigányzenésznek lehetne nézni. Szórakozottan járkel. O úgy látszik, nem igen aggódik attól, hogy Ausztria-Magyarország valaha háboruba keveredik Japánnal, s nem is kíváncsi a mi haderőnkre. Igazi angol alak Fairholmes alezredes, brit katonai képviselő: vörös, nyirt bajusza van.

Az attasék szolgálatára mindegyikhez egy-egy huszár van beosztva; a huszárok nyakában kerek fehér papírtábla, arra rá van írva az attasé nevé, a kihez tartoznak; különben az attasék nem igen tudnák, hogy melyik az ő huszáruk.

Imponáló alak a külföldi katonák között az orosz. Hőfehér, feszülő kabátja messzről elárulja. O maga igen szép férfiú, s daliás alak. Szépségről szólva, nála talán csak egy szebb tiszt van a főhadiszálláson: Rémy sorhajó-hadnagy, a trónörökös ordonance-tisztje. Borotvált bajuszával, elegáns tengerész-uniformisával úgy fest, mintha a szinpadról jött volna a gyakorlótérre.

A legtöbb szem persze a trónörököst keresi. Róla már az arcképekről tudják, hogy rokonszenves, külsőre csinos ember. Most hozzátehetjük, hogy igen jó színben van. Arcban szinte kövér, napbarnított. A merre megy, éljenzik, vagy legalább is megemelik a kalapjukat előtte az emberek. O mindenkinek, a ki köszöntik, barátságosan szalutál vissza. A gyakorlatok minden mozzanata iránt érdeklődik. Tegnap délelőtt, a mikor a gyakorlatokról hazahajtatott, a lippai temető előtt találkozik egy huszár-csapattal. A trónörökös megállította a kocsiját, s megkérdezte magyarul a csapatot vezető hadnagyot:

— Honnét jönnek.
 — Aradról, az első lovashadosztálytól.
 Azután a trónörökös megkérdezte a hadnagyot, hogy hívják?
 — Báró *Podmaniczky* huszárhadnagy vagyok, fenség.
 Temes-Ujfalu képehez tartoznak még a *vezérkari tisztek*. A nagyvendéglőben dolgoznak, a pihenő közben diskurálnak, politizálnak. Ugy látszik, a vezérkariak az egyedüli tisztek, a kiknek szabad. Az egyik kapitány mondja:
 — Also, Lukács wird Ministerpräsident...
 — Aber, vielleicht doch der Andrassy — vitatkozik a másik.

Itt bizony nem nagyon tudjuk. Még *Sturm* mester, a *Bud. Tud.* szerkesztője, a kit a válság gondolai mellől szólítottak ide, a gyakorlatok félhivatalos tudósítójának, se tud többet a helyzetről, mint hogy az „fölkötött komoly”.

Sturm már nyolcadik éve jár a nagygyakorlatokra, mint félhivatalos tudósító. Azelőtt lóra ültették, de most már kocsin jár a terepen. Természetes, hogy ennyi gyakorlat után nagyobb jártassága van a gyakorlatok áttekintésében és megítélésében, mint akárhány vezérkari századosnak. Egyikünk megkérdezte:
 — Ne vegye indiszkrétnek a kérdést: szerkesztő ur, bár ennyire jártas a katonai dolgokban — ugye ön nem volt katona? ...

— Dehogyan nem — feleli *Sturm*. — Sőt a hadsereg *legelső egyéves önkéntesei közé* tartoztam, a mikor az egyéves önkéntesi intézmény életbelépett ...

— No, nyolc gyakorlat után a király ki nevezhetne legalább is tartalékos őrnagynak ...

— Ha elfogadnám — vágja vissza *Sturm*.

Nincs is szüksége rá. A király különben már kitüntette őt; ez év májusában a hírlap-irodalom és a közjótékonyosság körül szerzett érdemeiért a *Ferenc József* rend tisztí keresztjét adományozta neki. (A közjótékonyosság arra vonatkozik, hogy ő a lelke Budapesten a szünidei gyermektelep szervezésének.) Van ezenkívül persze Nap- és Oroszlán-rendje, szerb Takovája és egy csomó más külföldi rendjele, de azokat — eltitkolja.

A Bóhm-tárgyalás elnapolása.

(A törvényszék elhalasztó végzése.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, szeptember 5.

Megírtuk egyik régebbi számunkban, hogy az aradi törvényszék *Behm* Adolfnak, az *Aradi Ipar és Népbank* volt vezérigazgatója bűnügyének főtárgyalását szeptember 16 ára tűzte ki, s arra megidőzte a tanukat, a szakértőket és az ügyvédeket.

Az aradi törvényszéken már sokan kérdészködtek a felől, hogy melyik teremben lesz a főtárgyalás, és hogy lehet-e majd bejutni a terembe.

Oriási érdeklődéssel várta a közönség ezt a napot, amelyen bizonyára tömve lett volna az esküdtszéki terem is. Azoknak tehát, akik szeptember 16 ára érdekes eseményt vártak, csalódást okoz ma a törvényszék egy végzése.

Czédly Károly dr. védőügyvéd ugyanis kérvényt adott be a törvényszékhez, melyben a tárgyalás elnapolását kéri.

Fábian Lajos dr. táblai bíró, mi a sikkasztási bűnpör főtárgyaláson elnökölni fog, ma hozta meg a kérvényre vonatkozó végzését. A végzés a védő kérelmének helyt adott és a főtárgyalást bizonytalan s meg nem határozott időre elhalasztotta.

A végzés indokaiban helyet foglal többek közt az is, hogy a védő az idő rövidsége és a tárgyalásra kerülő anyag bonyolultsága miatt

nem készíthetett el kellőleg a védelemre, már pedig a bíróságnak nem célja, hogy a vádlott ilyen körülmény miatt hátrányt szenvedjen. A védő kérvényéhez csatolt orvosi bizonyítványból továbbá tudomására jutott a törvényszéknek, hogy *Bóhm* Adolf egészségi állapota *nagyon súlyosra fordult* s hogy ilyen állapotban a főtárgyalással járó újabb izgalmak a vádlottnak amúgy is súlyos egészségi állapotát még jobban aláásnák.

Mindezen indokok figyelembevételével a bíróság elnöke a szeptember 16 án kitűzött főtárgyalást *bizonytalan időre* elhalasztotta.

A főtárgyalás ilyen körülmények között talán csak a jövő év elejére lesz kitűzhető. *Fábian* Lajos dr. táblabíró szeptember közepe táján szabadságra megy, s szabadság ideje alatt mely november hó végén telik le, semmi esetre se kerülhet tárgyalásra az érdekes bűnügy.

A bűnügy másik vádlottja, *Konschitzky* József ezidőszere is Aradon tartózkodik.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi iparosok első betegsegélyező és temetkezési egyesületének elnöksége holnap, vasárnap d. u. 8 órakor hivatalos helyiségében rendes havi ülést tart, melyre a választmányi tagokat ez uton is tisztelettel meghívja *Rosmanith* Albert elnök.

Szerbia forradalom előtt.

(Péter király kritikus helyzetben.)

— *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, szeptember 5.

Hamarább, mint gondolni lehetett volna, indult meg Szerbiában az a forradalomhoz hasonló mozgalom, amelytől Szerbia királyának száznál több oka volt és van a jelenben is rettegni.

Mai lapunkban már hirt adtunk arról az összeesküvésről, amelyet az összeesküvők ellen szöttek a kis Balkán államban. De a mi az első tudósításokban nincs meg, az ennek a különös mozgalomnak a lényegéhez tartozik. Intelem ugyanis, a mely a hatalmaknak szól. Európa fejedelmei kifürkészhetlen okokból nem avatkoztak bele a királygyilkosság ügyébe. Elősmerték az új királyt s ha egyik-másik uralkodó hangoztatta a királygyilkosok megbüntetését, ez a követelés csak akadémikus értelmű és jelentőségű volt, hamar elhallgattak vele. Pedig ilyen megtorlatlanul hagyott királygyilkosságnak mérhetlen következményei vannak. Nemcsak a koronás királyok sebezhetőségéről szóló felfogásokat erősítik meg, hanem megerősítik a legfélelmesebb elemeket is abban, hogy vannak körülmények, amelyek közt szabad is, lehet is királyokat ölni.

Hogy a fejedelmeknek mi szükségük volt ennek a felfogásnak a megerősítésére, azt végezzék az uralkodók el egymással. De az történt, hogy egy hadseregben a tisztességes elemek jutottak tulsúlyra és felháborodtak a miatt, hogy egy ország és egy ország királya gyilkosok befolyása alá került és azok vezetik az ügyeket. Ha a király és a külföldi uralkodók futni hagyják a gyilkosokat, ők a tisztí becsülettel megférhetőnek nem tartják, hogy a királygyilkosok váljanak a hadsereg, az ország és a király uraivá. A különös csak az, hogy letartóztatások történtek. Nem a gyilkosokat tartóztatták le, hanem azokat, akik a gyilkosok megbüntetését követelték. Ilyen csodálatos dolgok történhetnek olyan trón körül,

melyre egy király orgyilkosság árán kapaszkodott fel. I. *Féer* „isten kegyelméből” Szerbia királya, csakugyan veszedelmes játékba bocsátkozott.

Mai távirataink a következők:

Zimony, szeptember 5.

A letartóztatott szerb tisztek közül huszonketten egy kiáltványon szerepelnek, de minden helyőrség tisztikara adott ki proklamációt a királygyilkos tisztek ellen s így nyilvánvaló, hogy az összeesküvők száma igen nagy. A lakosság és a katonai parancsnokságok *véres összeütközések bekövetkezésétől félnek*, mert a két egymással ellenségesen szembeálló tisztikarnak a polgárok közt erős pártja van.

Az összeküvő tisztek szeptember 8-án, a trónörökös születésnapján akartak nyíltan fellépni s megállapodtak abban is, hogyha a király nem igéri meg a királygyilkosok példás megbüntetését, akkor valamennyien lemondanak rangjukról.

Az összeküvőket nem lesz nehéz összefogdosni, mert az utcán és kávéházakban kérkedve hirdetik, hogy bosszút esküdtek a királygyilkosok ellen s nem rettennek vissza a következményektől.

Péter király helyzete nagyon kritikus, mert udvari környezetében tömegesen vannak olyan tisztek, akik részesei az összeesküvésnek. Különösen nagy a veszedelem Nisben, Kragujevácban és Negotinban, mert ezekben a helyőrségekben az összeküvő tisztek együtt szolgálnak a királygyilkos tisztekkel. A kiáltványban az összeküvők halált követelnek a királytól a gyilkos tisztek fejére,

Udvari körökben azt beszélnek, hogy ebből a veszedelmes bonyodalomból csak valamely *külföldi hatalom beavatkozása* szabadithatja ki a szerb királyságot.

Mikor *Jankovics* tábornoknak, a nisi hadosztályparancsnokának tudtára adták, hogy állásától felmentették, *Jankovics megtagadta a parancsnokság átadását*.

Sikerült feltartóztatni és elkobozni az összeküvő tisztek leveleit. Állítólag nagyon kompromittáló adatok kerültek ki ily módon olyan tisztekről is, akik látszólag távol állottak az összeküvéstől.

A lapok szerint a Nisben *letartóztatott tisztek száma negyvennyolc*. A tisztek által terjesztett proklamációk közül az egyik az egész tisztikar megszavaztatását követeli arra nézve, vajjon az összeküvésben részes tiszteket kizárják-e a hadseregből vagy vád alá helyezték-e. A másik felhívás azt mondja, hogy 68 tiszt sem a király pár meggyilkolása előtt, sem a tett után nem vetette le a tisztí jelvényeket és azóta újabb bizonyítékot szolgáltatott arra, hogy *önérdekből és a kapzsiságból cselekedtek*, minélfogva a szerb tisztek önmaguknak, a királynak, a hazának és az egész civilizált világnak tartoznak avval, hogy e méltatlan orgyilkosoknak a szerb hadseregből való kizárását követeljék mert ellenkező esetben nekik maguknak kellene lemondani a katonai pályáról.

Belgrád, szeptember 5.

Két nap óta a *helyőrség készenlétben van*. A király mindent elkövet, hogy az izgalmat elsimítsa. Ez azonban alig sikerül. A lakosság rendkívül izgatott, s mindenféle riasztó híreknek felül. Tegnap Belgrádban és a vidéken az a hír terjedt el, hogy az ellenséges katonaság között *véres összeütközés volt*. Hozzáment annak is, hogy *Péter királyt a nissi tisztikar fogva tartja*. Ezt a hirt legjobban megcalolja az a körülmény, hogy a király, ki körülon van, holnap Belgrádba érkezik.

Belgrád, szeptember 5.

A skupstinát rövid időn belül *rendkívüli ülésre* hívják össze, annak tisztázására, hogy a királygyilkos tisztek ellen törvényesen fellépjenek e, vagy nem.

TANÜGY.

(—) A felsőbb leányiskolai beiratások az internátusi irodában, Hasszinger- és Rákóczi-utca sarkán, a Porter-bazári átjáró háznak Hasszinger-utcai kapujával szemben, I. emeleten tartatnak.

(—) Beiratás az iparos tanonciskolába. Arad szab. kir. város iparos tanonciskolájában a jövő tanévre való beiratások szeptember 6-án, 8-án d. e. 8—12 óráig, 7-én, 11-én pedig d. u. 5—7 ig eszközöltetnek a templom-utcai iskolaépület földszinti termében. A tanoncok a beiratásnál az előző évi iskolai bizonyítvánnyal, újonnan felvett tanoncok az ipartestület által kiadandó felvételi igazolvánnyal kell, hogy megjelenjenek. A beiratásnál minden tanonc 4 korona 20 fillért fizet, tandíj, ellenőrző könyvecskébe, valamint az összes iskolai könyvekkel, író és rajzeszközökkel való ellátás fejében. A 4 kor. 20 fillér lefizetése nélkül senki sem iratik be. Az előadás szept. 15-én kezdődik.

Föllázadt budapesti ezredek.

(Rémber agyonlőtt tisztekről.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 5.

A közös hadügyminiszterium azon rendelete, amelyben tudtára adja a most októberben már szabadságra készülő öreg bakáknak, hogy január elsejéig benntartják őket, tudvalevőleg nagy elkeseredést szült a legénység körében országsherte. Több lap ez elkeseredett hangulattal kapcsolatban megírta, hogy Budapesten az elkeseredett katonák titkos üléseket tartottak ez ügyben. Természetesen illetékes helyről nyomban megcáfolták a híreket.

Egyik fővárosi lap írja ma, hogy a Vörösvár felé vezető uton két magyar ezred, a 44. és 52. ezred legénysége brigád-gyakorlat közben nyíltan kifejezést adott engedetlenségének. Ugyanis a gyakorlat alatt *éles lötéssel löttek a brigádosra*. Az ezred legénységének egy része pedig eldobta fegyverét és kiáltotta:

— Nem szolgálunk tovább október elsejénél!

A kijelentés általános meglepetést keltett a tisztikarban. A zavar közben a dandár parancsnoka a brigádban gyakorlatozó bosnyák zászlóalj elé lovagolt, azt a *renitens ezreddel szembe állította s tüzet vezényelt. Két 52-es baka az éles golyóktól találva halva esett össze.*

Hivatalos jelentés szerint a vezérkari ezredes neve *Auszt*, véletlenül esett le a lóról és szenvedett agyrázkódást.

Egyik estlap tudósítója ott járt ma reggel a térparancsnokságnál megtudni, hogy mi az igaz a hírből. Itt egy szót sem akarnak tudni a dolgról s kijelentik, hogy abból egy szó sem igaz. Az azonban annál feltűnőbb, hogy *ma reggel a főváros egyetlen kaszárnyájába sem bocsátottak be civil embert s a térparancsnokságon egymást éri a sok kocsin érkező törzstiszt. Mindannyian valószínűleg az ezredek legénységének hangulatáról tesznek jelentést.*

Egy másik forrás szerint a tegnapi Vörösvár melletti gyakorlatnál nem egy, de több éles lövés volt és pedig az egyik egy 42. gyalogezredbeli kapitányt sebesített meg; a másik egy vezérkari századost, a ki a brigádvezénylő mellé volt beosztva, talált halálosan.

A hadtestparancsnokságnál az álhír elterjedése nagy megütközést keltett, mert politikai célzatosságot látnak benne. A hadtestparancsnokság a tegnapi gyakorlaton részt vett

csapatok között szigorú vizsgálatot indított, hogy miképen terjedt el a hamis hír, egyúttal ártírt az államrendőrséghez is, hogy nyomozzon ebben az irányban, mert a hadtestparancsnokság a hír terjesztője ellen meg akarja indítani a bírósági eljárást.

A félhivatalos M. T. I. cáfoló közleménye így szól:

„A Magyar Távirati Iroda hivatalos helyről nyert felhatalmazás alapján jelenti, hogy több reggeli lapban megjelent azon hír, mintha a 44-ik gyalogezrednek egy csapata renitenskedett volna, minden hozzá kötött részlettel együtt elejétől fogva végig nem igaz és azt tiszta koholmánynak jelenti ki.”

A kaszárnyák legénységének a hangulata a fővárosban — minden tagadás dacára — a legelkeseredettebb. A *Magyar Estlap* mai kiadása erre vonatkozólag a következőket írja:

Teljesen biztos forrásból értesülünk, hogy a főváros több kaszárnyájában a katonák eddig nyíltan *igattak egymás között a gyűlölt rendelet ellen* s emiatt az ezredparancsnok statáriáliter járnak el velük szemben. *Az ezredek börtönei eszefolva vannak elégületlenekkel.*

Pár napja történt, hogy a 44. gyalogezredben egy három esztendőst most kitöltő baka társai előtt a következőleg nyilatkozott:

— Ha október elsején nem fognak hazakereszteni, *lelövöm az ezredet.*

Mióta a rendelet megjelent, a fegyelem a kaszárnyákban teljesen megbomlott. Az öreg bakák egymás között folyton azt hangoztatják, hogy ha nem engedik őket rendes időben szabadságra, *október elsején fellázadnak és erdszaklál vonulnak ki a kaszárnyákból.* Egy főhadnagy véletlenül meghallotta az elkeseredett emberek beszédét s erre nagy vizsgálat indult meg. Az utóbbi napokban folyt vizsgálat még jobban bántja a legénységet. A vártüzéreknel történt, hogy ott nemcsak a közlegények, hanem az altisztek is tanácskoztak, hogy mit tegyenek. Végül abban állapodtak meg, hogy október elsején ők is leteszik a fegyvert. A dolgról értesült egy tiszt s kérdezte, hogy miért ártják magukat ilyesmibe?

— Inkább közlegények leszünk — mondták az altisztek — de az életünket nem veszélyeztetjük, mert a *legénység biztosan fellázad, ha így bánnak az öreg katonákkal.*

Sokkal szenzációsabb egy másik gyalogezrednél a dolog. Itt az ezredes kezébe egy formális összeesküvés szájai kerültek. A harmadik évet szolgáló bakák ugyanis egymás között egy ívet köröztek, amelyet aláírva, esküvel fogadták meg egymásnak, hogy ez év október elseje után *nem vonulnak ki és semmiféle parancsnak nem engedelmesskednek.* Inkább a halált vagy a börtönt szenvedjük el — *végződik az iv* — de tovább nem leszünk a németek szolgálói.

Az ezredes, aki higgadt, okos ember, nem vesztette el a fejét. Raportra hívatta az ezredében lévő összes harmadik évet szolgáló legénységet. Magyarul szép beszédet intézett hozzájuk. Figyelmeztette őket a haza és a király iránti hűségükre s a kötelességtudásra. Mikor elvégezte beszédét, jóindulattal beszédbe eredt a raporton lévőekkel. Mindjárt az elsőtől, akit megszólított, egy szakaszvezetőtől, a hozzá intézett azon kérdésre, hogy most már belátják-e, hogy engedelmesskedni kell a rendeletnek, a következő feleletet kapta:

— Jelentem alásan az ezredes urnak, *elget tettünk mi már a hűségünknek.* Leszolgáltuk a törvényes három évet s most már mi is követeljük azt, ami törvényes jogunk. Három évi tényleges szolgálatra esküdtünk fel, de nem továbbra s így október elseje után

nem dukál szolgálunk és nem is szolgálunk s nem engedelmesskedünk senkinek!

Az egész raporton lévő legénység rázta:

— Ugy van! Nem szolgálunk tovább.

A szakimondó szakaszvezető azóta a *garnizonbörtönben van s az öreg bakák el vannak a többiektől választva.*

Érdekes, hogy a kaszárnyákban most szigorúan ellenőrzik az ujságokat s katonáéknak tilos az ujságolvasás.

Hogy pedig mennyire zavarosak a viszonyok a fővárosi kaszárnyákban, annak egyik legeklatásabb bizonyítéka egy teljesen biztos forrásból vett értesülésünk, hogy a budapesti térparancsnokság már pár nap előtt jelentést tett Bécsbe a hadügyminiszteriumnak azokról az aggasztóan forradalmi tünetekről, melyek a budapesti kaszárnyák magyar legénysége körében észlelhetők. A jelentés szó szerint így hangzik: *„A fegyelem a rendelet kiadása óta megdöbbentően lazult, ami előre nem látható veszedelmet okozhat.”*

MULATSÁGOK

(=) **Mulatság Soborsinban.** Az Országos Vörös Kereszt-Egylet soborsini fiókjá gróf Hunyady Károlyné mint fiók-egyleti elnök védnöksége alatt szeptember 13-án, az uradalmi díszkertben, belépti díj nélkül, tombola játékkal egybekötött ünnepélyt rendez. Este 9 órakor táncmulatság a nagyvendéglő termében. Belépti díj: személy-jegy 1 korona, család jegy 3 korona.

Elítelt aradi kereskedő.

(Hamis bukásért a fogházba.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 5.

Az aradi kir. törvényszék ma két hónapi fogházra ítelt egy volt aradi kereskedőt, a ki nek jogásznnyelven szólva nagyon közönséges büne volt: nem úgy bukott meg, ahogy azt az elítelt kereskedő ezt a fogyatékos illemtudást két hónappal fizette meg, ámde a törvény szigorú és Aradon kiváló szigorúsággal alkalmazza is a bíróság a törvényt.

Aradon ugyanis e téren különleges viszonyok uralkodnak. A míg itt szabadon garázdálkodott Schwemmer Adolf, a hamis bukások nagymestere és Szelle József a hamisan bukottak kiváló szószólója, addig napirenden voltak ezek a tisztességgel és a törvénytől észsze nem fére bukások. Valóságos Ráday korszakot kellett itt inaugurálni, hogy a gyenge lábbon álló kereskedőket visszarettentsék ettől a végzetes lépéstől. És a bíróság szigorú fellépésének meg is van a maga kedvező eredménye: *ma már Aradon ritka a hamis bukás.* Csak a kiróság foglalkozik olykor-olykor velük, mint a mult szomorú emlékeivel.

Ma is ilyen emléket elevenített fel Fábíán Lajos dr. táblai bír. Az ő elnöklése alatt tárgyalta a bíróság Tury László volt aradi kereskedő bűnügyét. Turynak a Forray-utca sarkán volt fűszerüzlete, mely azonban pyengén jövedelmezett, úgy, hogy rövid fennállás után kénytelen volt fizetéseképtelenséget jelenteni.

Veigant János és Havel Jenő tanuk azt igazolták, hogy Tury röviddel bukása előtt nagyobb mennyiségű árut szállított el üzletéből Pap Vilmos birtokoshoz, aki neki sógora.

Tury beismerte, hogy utóbbi időben üzleti könyveket nem vezetett és mérleget nem készített. Mikor 1898. év őszén hazajött a hadgyakorlatokról, csak akkor értesült fizetéseképtelenségéről, s ahelyett, hogy csődöt kért volna maga ellen, alkalmat nyújtott Hoffmann József

és *Robitzek* Emánuel cégeknek, kogy követelésük biztosítása végett végrehajtást vezethetnek ellene. Végül pedig közvetlen bukása előtt *Steiner* Károly, *Schicht* György és a bihari lámpaalajipari részvénytársaság cégeknél csinalt nagyobb adósságot.

Az ügyészség hamis bukás miatt vádat emelt Turi László ellen, valamint künsegéde, Pap Vilmos ellen.

A bíróság ma Turyt két hónapi fogházra, Pap Vilmost pedig 100 korona pénzbüntetésre ítélte.

Az elítéltek fellebbeztek.

SPORT.

+ Az aradi tornaegyesület elnöksége értesíti az egyesület tagjait, hogy szeptember 6-án, vasárnap délután 4 órakor a liceumi játéktérben fűlelabda-játék tartatik. Egyben a 13-án tartandó házi-verseny többi számai is gyakoroltatnak.

+ Athlétikai viadal a sport telepen. Holnap, vasárnap délután 3 órakor rendezik az Aradi Athlétikai Klub házi viadal meetingjének első versenyt a Török Gábor-utcai sport telepen. A verseny tíz számból áll s fűlelabda mérkőzéssel fejeződik be. A klub vezetősége a vasárnapi versenyen rendszeresíti az összetett athlétikai versenyeket, melyek három külön versenyből állnak s olyan tréning jelleggel bírnak, amelyekben a legkitűnbőbbek díjat nyernek. A versenyre 40 filléres tribünjegyet adnak ki. A holnapi versenyen a diszkoszdobás-versenyben részt vesz *Fóthy* Nándor világbajnok is. Az Aradi Athlétikai Klub szeptember 27-ére *football-matchre* hívta ki a budapesti Magyar Athlétikai Klub, ezt a mérkőzést az aradi versenypályán tartják meg. Közben azonban az aradi csapat Temesvárra megy át egy mérkőzésre.

Hazaáruló aradi ujság.

(A „Tribuna Poporului” és a trónörökös.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, szeptember 5.

A magyarországi román tulzók és aktivisták aradi sajtó-organuma, a memorandum-vivőknek s az ezekkel egy huron pendülő hazaárulóknak, lájbszurnálja: a *Tribuna Poporului* mai számának teljes első oldalát olyan cikkekkel töltötte meg, amelyek egyenkint és összesen a magyar államiségnek és a magyar nemzeti érzésnek gyalázatos arculesapását, a magyar nemzeti aspirációk lebecsmérlését és a magyar alkotmányának, a magyar törvényeknek semmibe vételét tartalmazták.

Ami a „Tribuna Poporului” ma délután megjelent vasárnapi számának vezércikkéből és tárcarovatában foglaltatik, az pendantja az 1892-ik évben történt merényletnek, a hirhedt memorandum-ügynek, melynek emlékét a Magyarországon ejtett sérelem súlyosságánál fogva, egy évtized sem felejtette el. Csakhogy a mit a *T. P.* ma elkövetett, attól nemcsak az önérzet, de a józóság, a férfias, becsületes jellem is utálattal fordul el. A mit a *Tribuna Poporului* ír, abban nemcsak sérelem van a magyarság ellen, hanem ennél sokkal alábbvaló, utálatos dolog is: megvetésre méltó hizelkedés és alakoskodó hyperlojalitás.

Az aradi oláh ujság *Ferenc Ferdinánd* főherceg ideérkezését kihasználja arra, hogy újabb memorandumot vigyen Bécsbe, hogy nyájas, álszenteskedő szavakból összerakott tálcán odanyujtsa a trónörökös főherceg lábai elé a magyarországi románság tiltakozását a nemzeti követelmények teljesítése el'en. Hivatkozik a cikk arra, hogy a román nép sem most, sem más-

kor soha más életcél nem ismert, mint legalázatosabb alattvalója lenni a Habsburg-dinasztiának, védeni a császári trónt és őrt állani a „gesammt Monarchie” és a „Reichs-armée” egysége mellett. A román nép az egyetlen ebben az országban, mely fogadott esküjét megszegni nem hajlandó és Hórától kezdve, Janku Avramon és Lukácsiu keresztül egész a memorandistákig minden irt szenvedéseikre, a magyarok miatt szenvedett nélkülözéseikre csak az ausztriai uralkodó-háztól reméltek. Nincs nagyobb boldogsága a román népnek, mint hódolattal szolgálni a császári uralkodót és inkább éhen hal, semhogy a császár hadseregének egységét megbontani engedje.

A *Tribuna Poporului* elküldte a trónörökösnek a kínai falovat, melynek külseje himes szavakból készült, a belsejében pedig aljas ármánykodás van.

Ennyi cudarsággal azonban nem elégedett meg a Trib. Pop. Nem elégedett meg avval, hogy csak a saját olvasóit, a saját híveit értesítse a román népnek az ausztriai trónhoz való ragaszkodásáról, ennél sokkal súlyosabb, büntető beszámítás alá is eső cselekményt követett el: cikkének azt a részét, melyben felajánlja a román nép segédkezését a „magyar összeesküvés” (értsd: nemzeti követelések) elnyomásra, lefordította német nyelvre, s ehhez a magyarok önkénykedése ellen panaszkodó megjegyzéseket fűzve, kefelevonat alakjában informálás céljából megküldte a külföldi lapoknak, ezek közül is nyilván azoknak, amelyek a magyarságnak legnagyobb ellen-ségei.

Erre az eljárásra, mely kétségtelenül magán viseli a legperfidebb hazaárulás jellegét, véletlenül jöttünk rá. A mi lapunk csereviszonyban áll a „Tribuna Poporului”-val s abba a számába, melyet ma délután hozzánk küldtek, — bizonyára végzetes véletlenségből — belekerült a külföldi lapoknak szánt német nyelvű információ.

Magyar nyelvre lefordítva ez a nekünk szánt közlemény így hangzik:

Az aradi „Tribuna Poporului”, a magyarországi románok főközlönye, egy idő óta vezető helyen nagy horderejű politikai cikkeket közöl, melyek azonban sajnos, nagyon kevés figyelemre találnak. A trónörökös O császári fenségének Temes Ujfaluba érkezte óta napról-napra, mindig élesebben precizirozza az ő saját, és egyuttal az összes románok álláspontját a magyarok (maghiaren) „nemzeti aspirációival” szemben.

Igy utolsó számában (a nép számára készült kiadásban) cikket közöl, mely teljesen alkalmas arra, hogy a politikai köröket gondolkodóba ejtse.

Visszapillant a román nép politikájára, a mely nép — esküjéhez híven — mindig uralkodó házáért harcolt és szenvedett, s ezután azt a jelentőséget, melyet a trónörökös O császári fenségének ideérkezése képvisel, a következő sorokban összegezi:

„A trónörökösnek az idei hadgyakorlatokon való jelenléte fontossággal bír, hiszen közismeretű dolog, hogy *Budapestben épen most formális összeesküvés van a közös*, — illetőleg ahogy a román nép mondja — *császári hadsereg ellen*. És ha ő fensége nem érez rokonszenvet a magyaroknak a közös hadsereg ellen intézett támadásával, melyeknek nincs más céljuk, mint a sereg megmagyarosítása, úgy ő császári fensége a trónörökös, kettőzött figyelemmel fogja megtekinteni a had-

sereg azon részének gyakorlatait, melyet legnagyobb részt a mindig császárhű románok alkotnak. Mert abban a nagy és végzetes harcban, mely most a nemzeti engedményekért folyik, a románok, emlékezve esküjükre, megmaradnak a közös hadsereg eszméje mellett és mindig azokkal fognak harcolni, akik a mai helyzetet akarják fenntartani... mert minden változás végzetes nemcsak a hadseregre, hanem egyuttal az uralkodó összes népeire.”

Ugyanezen számában a fent nevezett lap lendületes, szomorúságtól áthatott tárcát közöl. Keserűen panaszkodik ebben, hogy a magyar hatóságok nem engedték meg a román népnek hogy részt vegyenek Lippán O császári Fensége fogadtatásán. A tárcza Heiné-nek következő sokatmondó szavaival kezdődik és végződik:

Dann steig' ich gewaffnet hervor aus dem grab, Den Kaiser, den Kaiser zu schützen.

Tessék elképzelni, hogy ha a rendesen a mi hátrányunkra informált külföldi lapok ezt a cikket elolvassák, milyen véleménynyel lesznek rólunk, arról az elnyomatásról, mely a magyarországi románoknak még azt sem engedi meg, hogy a trónörökös üdvözlőjék s milyen véleménynyel lesznek a nemzeti követelésekről?

Mi azt hisszük, hogy a *Tribuna Poporului*nak ez az egész manővere: cikkei és német nyelvű információja, feltétlenül megköveteli, kihívja az ügyészség beavatkozását. Elvégre mégis csak van egy határ, amelyen túl a magyarság elleni orvtámadásokban a *Tribuna Poporului* sem mehet.

Nem sokkal marad el a vezércikk mögött a lap tárcája sem, melyben valami *M. Aegea* nevű ur lírikus ömlengésekben ír a románokról a magyarok rovására. A novellisztikus tudósítás a trónörökös lippai fogadtatását írja le, elmondja, hogy milyen hideg volt a fogadtatás azért, mert a magyarok nem lelkesedtek, a románoknak pedig egy pesti parancs megtiltotta az érzelmek nyilvánítását.

„Ferenc Ferdinánd főherceg — így szól a novella — olyan érkezett, melynek lakosai a leglojalisabbak és leghűbbek a monarchiához: a románok közé.

Nem volt lelkesedés, el volt ez tiltva, épen azért, mert ő fensége ja román nép közé jött.

Nagynehezen hallatszanak csak „éljen” felkiáltások, ezek is olyan gyengék, hogy alig lehet hallani.

Türelmetlenül hallgatja a trónörökös a főispán üdvözlő beszédét. Valószínűleg hallotta a „szetreászka“-t, annak a hü népnek hangját, amely jóban és rosszban hajlíthatatlanul kitart esküje mellett.

Hiába integetett a főispán kezeivel, mint egy szélmalom, oiztatva a sokaságot: *Halljunk egy kis éljent!* — nincs lelkesedés.”

Az érdekes novella így végződik:

„El volt tiltva a lelkesedés, nem volt szabad a románoknak érzelmeiket nyilvánítani, mert nem szabad tudnia a felségnek és dicső trónján követőjének, hogy ezeken a részeken él egy román nép, amelyik hosszú idő óta vérét ontja a „házáért” és trónért.

Ez volt a parancs Pestről.

Az idő eljár . . .”

A tárcza végén is ugyanaz a Heinétől vett idezet: kilépek fegyveresen a sirból és megvédem a császárt . . .

A Központi Szálló bérbeadása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 5.

Arad egyik legimpozánsabb épülete a *Központi szálloda*, mely az *Aradi Polgári Takarékpénztár*-nak képezi tulajdonát. Az épületet szálloda, vendéglő és kávéházi helyiségek foglalják el, melyeknek eddigi bérlője, *Nagy Lajos* volt, aki egyidejűleg a *Fehér Kereszt*-nek is a bérlője.

Nagy Lajosnak a Polgári takarékpénztárral fennállott szerződése nemsokára lejár és ezért a takarékpénztár igazgatósága új árlejtést írt ki a szállodára, valamint az ezzel kapcsolatos vendéglői és kávéházi helyiségekre.

A Polgári takarékpénztár igazgatóságának ma kellett volna döntenie a beérkezett ajánlatok fölött. Az ajánlattevők a következők voltak: *Nagy Lajos*, az eddigi bérlő, *Kass Béla* vendéglős, aki ajánlatában arra kötelezte magát, hogy az épületben levő üzlethelyiségeket kávéházzá alakítja át, *Weisz Ignác* menyházai fürdőbérlő *Egerváry*, a fővárosi Vigadó egykori bérlője és egy kolozsvári vendéglős.

Az összes ajánlatok közt Nagy Lajosé a legelőnyösebb, aki 29.000 koronát ajánlott fel és kötelezte magát, hogy nyolc évre bérlje ki az épületet, a Polgári Takarékpénztár szempontjából még azért is legelőnyösebb a Nagy Lajos ajánlata, mert arra is külön ajánlatot tett, hogy a szállodaépület összes berendezését megvásárolja örök áron 85.000 koronáért, a melynek felét a szerződés életbeléptekor nyomban kifizeti, másik felét nyolc év alatt törleszti le.

A Polgári Takarékpénztár ma délután ülésre összeült igazgatósága Nagy Lajos ajánlatát az ajánlattevő részéről kötelezőnek jelentette ki, míg a maga részéről a döntést szeptember hó 10-ig halasztotta el, mert alkudozásban van valakivel az egész épület megvásárlása iránt. Ha a jelzett határidőig ez a vétel nem sikerülne, a Polgári Takarékpénztár is köteles lesz a Nagy Lajos ajánlatát elfogadni.

Evvel kapcsolatosan arról is értesülünk, hogy Nagy Lajosnak a *Fehér Kereszt* tulajdonosával, *Schauer Adámnéval* kötött szerződése három év múlva szintén lejár, s hogy a tulajdonos az új szerződést *Braun Gusztávnal*, a *Braun és Schuh* cég beltagjával kötötte meg. A szerződés szerint *Braun Gusztáv* három év múlva venné át a *Fehér Keresztet*, de értesülésünk szerint Nagy Lajos és Braun közt tárgyalások folynak az iránt, hogy utóbbi már sokkal előbb átvegye új üzletét.

HIREK.

Bucusok a huszárllovak alatt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 5.

Ma délután négy óra tájban ezer résztvevőből álló bucsus-menet haladt keresztül Aradon. A zarándokló keresztények sajtáságos nemzeti viseletükkel, tekintélyes számukkal s avval, hogy asszonya, embere egyforma öltözékben volt, feltűnést keltettek a város főútján keresztül vezető útjukon.

A bucsusok ó-bessenyői bolgárok voltak s a most folyó hadgyakorlatok miatt kellett Aradon keresztül Radnára menniök.

Mintegy ötszáz nő haladt gyalogszerrel a menetben, valamennyi fehér himzett inget, fekete és vörös varrással himzett katrincát s sárga színű fejkendőt viselt, a férfiak is egyforma ruhában voltak s nemzeti viseletükkel olyan benyomást keltettek, mintha valami idegenből ide-

szaladt hadsereg katonái lennének. A gyalogos bucsusokat ötven ekhos kecsi követte.

A bucsus menet a várba vezető fahídon keresztül, meglehetősen kerülővel, Új Arad főutcájába kanyarodott. Szelt zsolozsmákat énekelve, szép rendben haladtak végig az ujaradi főúton, nem is sejtve, hogy a következő percek minő katasztrófát hoznak rájuk.

A bucsu menettel szemben jött ugyanekkor egy század huszárság. A kényes huszárllovak már messziről felhorkoltak a tarka és szokatlan külsejű tömeg láttára. A mint közelebb értek, az első sorban levő huszárllovak ápaszkodni kezdtek és vad iramodással a tömeg közé rugattak. A többi lovak is, melyeket nyilván a bolgárok sokszínű nemzeti viselete vadított meg, követték a példát s csakhamar rettenetes kavardás keletkezett. A huszárok hiába fogták rövidre a kantárszárat, a lovak ezuttal nem engedelmeskedtek.

A vad harci ménnek tizenhat bucsust gázoltak össze, kiket társaik szedtek fel az utporából. Van köztük néhány súlyosabban sebesült, halálosan azonban egyik sem sérült meg. Az ujaradi főútcán nagy nézőközönsége volt az izgatott és véres jelenetnek.

— A trónörökös huszárral Aradon. *Ferenc Ferdinánd* főherceg mellé a Lippa-környéki hadgyakorlatok tartamára szolgálattételre a budapesti 12 ik huszárezredből ötvenhárom főből álló törzslövességet rendeltek. A válogatott huszárokból álló csapat hazatértében szerdán és csütörtökön Aradon pihenőt tart.

— Két évforduló. Vasárnap, e hó 6-án 8 éve annak hogy *László* főherceg, a magyarok kedvence az *ágyai* erdőben öt ért katasztrófa következtében meghalt. A fiatal főherceg a budai királyi palota Szent István-kápolnájának kriptájában alusza örök álmát. Az évforduló alkalmából az alcsuthi és fiumei kertészetekből virágokat küldenek föl a koporsó díszítésére s hétfőn reggel 8 órakor kriptában gyászmise lesz amelyet *Kanter Károly* udvari plébános tart az udvari személyzet jelenlétében. Szeptember 10 én pedig öt esztendeje lesz annak hogy *Ersébet* királyné oly tragikusan elhunyt. A szomorú évforduló alkalmából az ország összes templomaiban gyásztisztviszletek lesznek.

— Vizbe halt miniszterelnök. *Szófiából* jelenti egy rövid sürgöny; *Manuscheff* bolgár miniszterelnök ma fürdés közben meghalt. A miniszterelnököt szélhűdés érthette, s így lelte a fürdőben halálát.

— Újabb utcarendezések. Abból a kölcsönből, melyet a város törvényhatósága a már megkezdett utcarendezési és kövezési munkálatokra előirányzott, az árlejtések kedvező eredménye következtében mintegy 23.000 korona fennmaradt. Az augusztus havi közgyűlés ezt a fölösleget újabb utcarendezésekre szánta s a város közlekedési bizottsága ma délutáni ülésén jelölte meg azokat az utcákat, amelyek rendezése a legsürgősebb. A bizottság javaslata az, hogy a huszonháromezer koronát a *Lipót*- és *Halász-utca*k csatornázására és átkövezésére fordítsák. Ez utcák közül az utóbbinak rendezése által megszűnik a Halász utcai zsilip.

— Új orvos az aradi kórházban. Az aradmegyei kórházban üresedésben volt alorvosi állásra *Urbán Iván* főispán az egyetlen pályázót: *Alexi Sándor* dr. budapesti gyakorló orvost nevezte ki.

— Atzél szőlők árverése. Néhai *Atzél Péter* két ingatlanát árverelték el ma Magyarán. Tizenhét katasztrális hold parlag szőlőt és a hozzá tartozó, Nagy uri hegyen lévő kastélyt 57.100 koronáért megvette *Arnold Nándor* ujszentannai gazdálkodó. Multkoriban *Zeche*

János vette meg nyilvános árverésen 59.000 koronáért; a vételt azonban, szabálytalanság miatt, megsemmisítették. Elárverelték ma Atzél ingatlanából a négy katasztrális holdnyi volt Verzár-szőlőt, melyet *Vikol Gergely* tautci birtokos vett meg. Az ígérők között voltak: a *Magyar Jelzálogbank*, *Silbereisz Simon*, *Papesszku János*. A hitelezők képviselőiben Révész Mór dr., Priegl István dr., Miklós Gyula dr. és Német János dr. ügyvédek jelentek meg az árverésen.

— A fekete-sárga karszalag ellen. *Lippáról* írja tudósítónk: A most folyó királygyakorlatok alkalmával történt, hogy az ott alkalmazott bérkocsisok részére számozott fekete-sárga karszalagot osztott ki az udvarmesteri hivatal egyik közege. Az egyik bérkocsis nem fogadta el a fekete-sárga karszalagot, hanem nemzeti színűt követelt. Ámde azt nem adták neki. Mint-hogy pedig a karszalag nélkül szolgálatát nem akarták elfogadni, otthagya az egész armádiát s elállott az alkalmaztatástól, példát adva a többi fiákerosnak is, hogy Magyarországon miként viselkedjenek az osztrák svaregelb jelvények ellen.

— Allram ezredes balesete. Temesvárról jelenti levelezőnk, hogy a budai várakból pénteken reggel sürgöny érkezett a temesvári katonai térparancsnoksághoz, melyben a kiály nevében tudakozódtak a csütörtökön szerencsétlenül járt *Allram* Lothár honvédhúsár ezredes állapota felől. Az ezredest azonban délig nem vitték be Temesvárra s így a király kérdésére érdemleges választ nem küldhettek. *Szegedről* jelenti: *Allram* ezredes tegnap délután a gyorsvonattal ideérkezett. Az ezredparancsnokot *Boros József* dr. kezeli. Szerencsére az ezredes sérülése nem súlyos, még csak kötést sem kellett a betegre alkalmazni. Teljes felgyógyulása mindazonáltal hosszab ideig fog eltartani. A baleset híre az egész városban nagy részvétet keltett.

— A Kossuth-szobor bizottság kiegészítése. Az aradi Kossuth-asztaltársaság, mely az Aradon felállítandó Kossuth-szoborra a gyűjtést vezető, arra kérte Aradváros törvényhatóságát, hogy a Kossuth-szobor bizottságba huszonnégy tagot küldjön ki.

— Ellenőrzési szemlék. A mostani zavaros katonasági viszonyok között alig van hadköteles, vagy a hadsereggel bármilyen más összeköttetésben álló tartalékos, aki tisztában volna a saját maga katonai teendőivel. Az ellenőrzési szemlék szokásos idejének közeledtével többen fordultak hozzánk felvilágosításért afelől, hogy az idén lesz-e katonai szemle s meg kell-e azon a tartalékosoknak jelenni? Az ujoncmegajánlás hiánya ezt a kérdést nem érinti s így természetesen, hogy a szemléket épen úgy mint más évben, az idén is megtartják. Az aradi 33-ik gyalogezred parancsnoksága már meg is állapította a szemlék terminusait, melyeket a következőkben közlünk:

Aradváros: október 19 től 24-ig, aradi járás: október 26—28-ig, Vinga: október 2—6 ig, Új-Arad: október 8—12-ig, Lippa: október 14—17 ig, Radna: október 19—21-ig, Soborsin: 23. 24-én, Pécska: 26—28-ig, Elek: október 2., 3., 5-én, Kisjenő: 7., 8., 9., 10. és 12 én, Nagyhalmagy: 14. és 15-én, Borossebes: október 17., 19., 20-án, Borosjenő: 22—24 ig, Ter-nova 26. és 27 én, Világos: október 29—31-ig és november 2-án. Az utószemlék Aradon november 13. és 14-én, az összes járásban pedig november 23. és 24 én lesznek.

— Választás a városnál. Szeptember hó 9-én tartja meg Aradváros törvényhatósága e havi közgyűlését, amelyen a megüresedett első osztályú segédtesti állást töltik be választás útján. A pályázati határidő ma járt le s eddig a következők nyújtották be a polgármesterhez

pályázati kérvényüket: *Moldován* Odön gáji rendőrségdtiszt, *Pósch* Dezső adótiszt, *Brassai* Ernő, *Grósz* Samu városi napidijások, *Hegedüs* István (Budapest), *Iványi* Balázs (Arad), *Kürthy* Géza napidijás, *Kosztka* Lajos (Temesvár), *Limbeck* Győző, *Mittner* István, *Moldoványi* Ernő, és *Vleikovits* Dusan napidijások. Az üresedésben lévő első osztályú segédtszti állást egy második osztályú segédtszti előléptetésével töltik be s ennek helye kerül választás útján való beöltésre.

— **Kifosztott őrmester.** *Szabó* őrmester a kolozsvári 2-ik honvédszázaredtől, Uj-Aradon volt beszállásolva, ma éjjel bejött Aradra egy kávéházba mulatni, hol beitalozott több civil kísérelésben. A civilek a jó hangulatban levő őrmestert elvitték egy éjjeli mulatóhelyre hol aztán 50 forint pénztől megfosztották kardját elvették a gallérijáról a csillagokat levágták. Ezenközben dulakodásra került a sor, a tettesek *Mészáros* kőműves és *Barca* fuvaros, megdadták az őrmestert és leteperték. Az őrmestert *Tóth* Ferenc a 9-ik honvédszázareddel 4-ik századának közlegénye mentette ki és kísérte Uj Aradra. A tetteseket a rendőrség elfogta és bekísérte.

— **Arad a szathmári Rákóczy ünnepen.** Szathmármegye törvényhatósága II. Rákóczy Ferenc nemzeti szabadságharcnak kétszázéves évfordulója alkalmából országos nemzeti ünnepet rendez, melyre Aradváros törvényhatóságát ma érkeztet átíratában meghívta.

— **A „Vaskapu” halottjai.** Budapestről táviratozzák, hogy a Magyar Keleti Tengerhajózási Társaság ma kapta az első megbízható távirati jelentést a Vaskapu gőzöst ért katasztrófáról. Eszerint konstatálva van az a szomorú tény, hogy a hajón volt 21 utas közül, kik Várnánál szállottak fel, 17 hiányzik és hogy a hajó személyzetéből életét vesztette 11 ember, köztük a hajó kapitánya. *Lendvai* Károly, a budapesti igazgatóság fiatal hivatalnokának elszenesedett hulláját megtalálták és így most már — sajnos — bizonyossá vált, hogy a szerencsétlen fiatal ember a katasztrófának áldozatul esett.

— **A lippai adóhivatali sikkasztás.** *Lippáról* írja tudósítónk: Lippán tegnap délelőtt szájról-szájra járt egy hír, melyet eleinte suttogva adtak tovább, de később nyilvánosan jött köz tudomásra, hogy a kinos feltűnést keltő hír való. *Kovács* Ferenc, a lippai m. kir. adóhivatal főnöke és tárnoka *öt ezer koronát sikkasztott* a kezére bizott alapokból. A hír annyival inkább feltűnő, mert *Kovács*ot, mióta Lippán működik szolid, tisztességes s a közéletben is becsült egyénnek ismerték. Nejevel s öt tagból álló családjával feltűnés nélkül, visszavonulva élt s így nem is történetelt másként, minthogy *Kovács* az állása után járó szerény fizetéséből megélni nem tudott s egy önfelédtt pillanatban a kezelésére bizott hivatalos pénzhez nyúlt. *Kovács* tegnap maga jelentkezett *Bene Gábor lippai kir. járásbírójánál*, elolvadva, hogy a kezelésére bizott pénzből 5000 korona hiányzik. *Bene* *Kovács*ot a kihallgatás után egy fogházör kísérelésben a temesvári kir. ügyészséghez küldte be. Sokan látták a szerencsétlen embert, mikor a lippai állomáson vasutra ült s őszinte sajnálattal viseltettek sorsa iránt. Mint mondják, jó emberei szívesen rendelkezésére bocsátották volna az összeget, ha tudatta volna velök helyzetét. Leginkább családja szenved ez esetben kifolyólag. A vizsgálatot rögtön megindították. Ma *Schwertecsky Géza adóellenőrt* is felfüggesztették állásától. Néhány évvel ezelőtt is volt hiány a pénztárnál, de akkor *Schwertecsky* ellenőr tévedésének minősítették a dolgot s ő a háromezer koronát be is fizetett. Hogy ezuttal több hiány lesz-e. azt a vizsgálat, van hivatalosan kideríteni.

— **Az időjárás.** *Meteor* a most kezdődött szeptember hónapról is elmondta vélekedését. Az augusztus végén készített jóslat nem valami szerencsésen kezdődik, mert azt mondja, hogy a hónap 8-dik napjára eső első csomópont erős, hűvös jellegű esővel jár, pedig hát 3 án is derült és meleg idő volt, minden nyom nélkül az esőnek, amely tehát sem erős, sem hűvös nem lehetett; különben mondja, hogy a hónap első felében állandó időjárás van kilátásunk, a második felében azonban már változatos lesz.

— **Öngyilkos kávéháztulajdonosné.** *Havas* Pálnak, a Rákóczi-utcai Zrinyi-kávéház tulajdonosának felesége az este öngyilkossági szándékából felakasztotta magát. Tettét idejekorán észrevették a házbeliek, mire a köteleet levágták. Az öngyilkos asszony nem halt meg.

— **A Párisi Aruház katasztrófájához.** Budapestről jelenti tudósítónk: *Lung* György tanácsos ma délelőtt folytatta a tanúk kihallgatását s ha sikerül ma valamennyit kihallgatnia, akkor holnap elkészíti a jelentését s hétfőn átnyújtja a polgármesternek. A jelentés minden körülmények között előterjesztésre kerül a szerdai közgyűlésen.

— **Az ismeretlen öngyilkos.** Csütörtökön reggel, mint írjuk, a Báross-park egy fáján felakasztva találtak egy sváb parasztszönyt, aki az aradi rendőrség előtt ismeretlen volt. Az agnoszkálása céljából megindított körözés eredménnyel járt, jelentkeztek az öngyilkos asszony hozzátartozói: a fia és a férje: *Sneider* Ferenc *faberti* lakos. *Sneider*né, született *Niklausz* Katalin kedden tűnt el hazulról s itt a csütörtökre virradó éjjel követte el az öngyilkosságot, még pedig állítólag azért, mert egy fulubelije lopással gyanúsította meg.

— **Tűz Gájban.** Ma délután Gájban, az Uj-utca 32. számú telken kigyuladt és elégett egy kazal szalma, mely *Gogán* Sándor gáji lakos tulajdona volt. A tűznél a gáji rendőrség részéről *Moldován* Odön rendőrségdtiszt jelent meg, a gáji tűzoltókat pedig *Polyák* András parancsnok vezényelte. Az elégett szalma nem volt biztosítva.

— **Aradi cigányok Finnországban.** Az aradi cigányzenekarok közül az egyik első banda: a *Nagy* Károlyé, a jövő héten *Helsingfors*-ba, Finnország fővárosába megy, ahova két hónapra szóló szerződés köti a bandát. A zenekar tagjai, tizenketten vannak, naponként és fejenként tíz korona fizetést kapnak. A banda szerdán indul el a nagy útra, ma jelentkeztek utlevélért a polgármesteri hivatalban. *Nagy* Károly zenekara holnap Temes-Ujjalura megy, *Zselénski* gróf fogadta meg őket a vasárnap délutáni ebédhez.

— **Erdőégés Budapest mellett.** Budapestről táviratozzák, hogy ma délután a Budapest város tulajdonát képező rákoskeresztúri erdő tüzet fogott. Az erdőből egy 150 méter hosszú és 160 méter széles parcella égett le. A tüzet sikerült a tüzet még idejekorán eloltani. A tünetekből azt következtetik, hogy a tűz gyújtogatásból eredt.

— **Halálozás.** *Solymos* Vilmos, a *Gebhart* J. és *Fia* cég alkalmazottja 30 éves korában elhunyt. Temetése vasárnap délután 4 órakor lesz a *Fürj*-utca 3. számú házból.

— **Hirtelen halál vonatraszállás közben.** Budapestről táviratozzák, hogy *Brüggemann* György budapesti műépítész, aki ma este a nyugati pályaudvarról Bécsbe akart utazni, abban a pillanatban, mikor a vasúti kocsi hátsójára fellépett, gutaütés érte. A műépítész, aki nyomban meghalt, a kórházba szállították.

— **Eltűnt nyomorék leány.** Egy szegény *tornyai* asszony jelent ma meg szerkesztőségünkben és nagy siránkozás közt előadta, hogy leány *Rákity* Danica, még a görög keleti pünkösdtől táján eltűnt s azóta mit sem tud róla. Ez uton kéri fel azokat, a kik esetleg leányának nyomára jönnek, hogy arról *Tornya* község előjáróságát értesítsék. Az eltűnt *Rákity* Danica 25 év körül, szőke leány, bal kezére és bal

lábára nyomorék. Aki a leánynak nyomára vezet, jutalomban részesül.

— **Kedvezményes utazás a petrozsényi kiállításra.** Az aradi kereskedelmi és iparkamra felterjesztése folytán a kereskedelemügyi miniszter megengedte, hogy a Petrozsénybe f. é. szeptember 13. 23. napjain tartandó bányászati és iparkiállításra utazni kívánó iparosmesterek és iparimunkások a máv. vonatain Petrozsénybe és vissza a személyvonatok második osztályában harmadosztályú egész menetjeggyel, a hamadik osztályban pedig fél harmadosztályú jeggyel utazhassanak. Az erre jogosító igazolványokért az aradi kamara irodájához kell az illetőknek fordulniok.

— **Uj könyvelési tanfolyam Aradon.** *Szabadalmazott amerikai könyvelési tanfolyam* címen fog megnyitni a hó közepe táján Aradon egy érdekes és a maga nemében eredeti tanfolyam *Farkas* Ferenc és *Schmidt* Miklós vezetése alatt. A tanfolyam célja a már elavult, rendszertelen és számtalan variációjú olasz, francia és egyéb könyvelési módszerek helyettesítése egyszerűbb, világosabb és főként kevesebb munkával járó módszer által. A tanítás oktató és ellenőrző készülékekkel megy, melynek segítségével a tanulók önmagukat ellenőrzik, amennyiben a készülékeken csavarás által az elkönyvelendő tételek összegei mindig azokon a számlákon és azon oldalakon láthatók, a hová valók. Ez az eljárás óriási időmegtakarítást jelent s a legesekélyebb hibát is lehetetlenné teszi. Ez az amerikai rendszer ugy az oceanon túl, mint Európa legtöbb kulturállamában használatos. A tanfolyamról lapunk mai számában hirdetést is közlünk.

— **Lángban álló község.** *Ipolyságról* táviratozzák, hogy Gyéres hontmegyei község ma reggel óta lángokban áll, két gyermek a tűzben lelte halálát. A kár és a nyomor nagy.

— **Asszonyrablás halottakkal** Szerb-Klári torontálmegyei község határában megrendítő szerelmi dráma játszódott le. *Danilovics* Milán Klári lakos lányának sok udvarlója volt s különösen két legény, *Marinovics* Szvetozár és *Joko* Dinászki boldondult utána. A leány azonban néhány héttel ezelőtt egy eleméri legényhez ment nőül. A két mellőzött szerelmes ezért boszút esküdött. Két nappal ezelőtt a fiatal pár bejött Kláriba a heti vásárra. Este gyalog mentek haza. Utközben a két legény lesből előrohanna, megdadták a fiatal házaspárt azon céllal, hogy az asszonyt elrabolják. Eközben dulakodás támadt köztük. *Marinovics* agyonszurta a férjet, aki még mielőtt lelkét kiadta volna, későt *Marinovics*ba dőtte. Ugy, hogy ez is meghalt. A fiatal asszony segítségére sietett férjének, s dulakodás közben szintén szurást kapott. Az asszony is meghalt. A négy ember közül egyedül *Dinászki* maradt életben, de ez is meg van sebesülve.

— **Merénylet egy borbély ellen.** *Stark* József fővárosi borbély ellen, *Arena*-ut 10. számú üzletében merényletet követett el ma segedje, *Seres* Lajos. *Revoiverből négyszer reálított*, de egy lövés sem talált. A lövöldöző borbély-legényt a rendőrség letartóztatta.

— **Általánosan el van ismerve az,** hogy *Weinberger* Ferenc jóhírnévnek örvendő, szolid ékszerészünk, Központi szál oda épület, a közönség a legelőzékenyebb és leglelkismeretesebb kiszolgálásban részesül, csakis finom ékszer és valódi „Genfi” zsebóra, valamint diszezüst és éteszközök raktárát a legmelegebben ajánlhatjuk a t. közönség b. figyelmébe. Saját szakkerü ékszerműhely. Városi és megyei telefon 439.

— **Megnyit a Werschitz féle párisi bazár** szabadság-tér 17 sz. alatt, ahol a legfinomabb francia dupla fehér himzések, csipkék, csipkeruhák, applicatiók, ruha diszek, szalagok maradékokban mesés olcsón árusítanak.

— **Minden nőnek tudnia kell,** hogy a párisi és bécsi kiállítás arany éremmel kitüntetett *Balassa*-féle valódi angol *Ugorkatej* azonnal eltüntet szeplőt, májfoltot és mindennemű tisztálanságot az arcról és annak gyönyörű üdeséget, fiatalságot kölcsönöz, kar tehát várni, mindenki vegye meg még ma. Ara 2 korona, hozzá való ugorka szappan 1 kor., 8 drb. 2 kor. 40 fill. *Poudre* 1.20 és 2 kor. Kapható *Balassa* Kornél gyógyszerárán Temesvár, Aradon *Vojtek* és *Weisz* uraknál, Krausz Elemér és társai drogueria üzletében, Földes Kelemen gyógyszerárán, Tabor Gyula gyógyszerárán Pécskal-

ut 18. sz., ahonnan titoktartás mellett házhoz is lesz küldve. Tessék Balassa-féle ngorkatejet kérni.

Minden tekintetben legjobb cipőknek mondhatók a Porter-cipők. Legjobb és legolcsóbbak. A választék rendkívül nagy. Sevró-cipőkből óriási raktár, s mint minden más cikk, úgy a cipők is a raktár túlszűfolttsága miatt jóval a rendes áron alul adatnak el. Vidéki rendelések gyorsan eszközöltetnek, helyben választékok házhoz küldetnek. Telefon szám 324. Tíz korona vásárlásnál minden vevő életnagyságu fényképet kap teljesen ingyen, csupán a diszes papír keretért térítendő meg 3 korona.

Orfeum a Központiban. A Központi szaloda kerthelyiségében igen ügyes orfeum-társulat tartja naponként előadását, változatos műsorral, a mely elég szórakoztató és ügyesen van összeválogatva. Különösen kiemelendők: 3-akís testvér, kik kerékpáron bámulatos produkciókat mutatnak be, továbbá a női tagok közül a kis táncosnő, aki nagy könnyedséggel lejt a csárdást és a nehéz „Sir-Rodger” táncot, Winter Pepi, a jeles énekesnő, valamint a férfi komikusok is. A vegyes nyelvű (magyar és német) előadások állandóan szórakoztatják a látogatókat.

Dentollin fog-crème a legkedveltebb fogszéplő. 1 tubus 50 fill. Vojtek és Weisznál, Aradon.

T. Üzletfelelünk szíves tudomására hozzuk, hogy Révész Nándor könyv- és papírkereskedő urat (Minorita-palota. — Telefon 265. szám) képviselőséggel ruháztuk fel, ki elfogad minden a nyomdánkat, valamint az Aradi Közlöny kiadóhivatalát érdeklő megbízásokat.

Az új iskolai év.

(Beiratások a községi polgári és elemi iskolákban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 5.

Az előadások ma már a legtöbb iskolákban megkezdődtek. A beiratás nagy részben befejeződött, bár ez még — különösen a külteleki iskoláknál — hosszabb ideig elhúzódik. A külvárosi szülők nagyon huzódoznak a beiratástól, többek között azért is, mert a néhány koronára mérsékelt tandíjat is nehezen tudják megfizetni.

A beiratások képén a még szórányosan jelentkező tanulók nem sokat változtatnak már, s így most az előadások kezdetén ismerteljük az iskolák népességét a következőkben:

A községi polgári leányiskola tanulóinak száma *négyszáz*, mely szám az egyes osztályokban körülbelül a tavalyi arányban oszlik meg. Zsűfolttság nem mutatkozik s így új osztályok létesítésére nincs szükség.

A polgári fiú-iskolában a tanulók száma már meghaladja a múlt év végén az iskolába járt tanulókat, pedig a beiratások még erősen folynak. Az első osztályba, mely három van, már nem vesznek fel több tanulót. Az intézetben tegnap volt a Veni sancte, mely után a növendékekhez az intézet dísztermében Almási T. Pál igazgató intézett beszédet. A tanulók száma 468, mely így oszlik meg: I. a. oszt. 55, I. b. 54, I. c. 57, II. a. oszt. 59, II. b. 59, III. a. oszt. 52, III. b. 52, IV. a. oszt. 40, IV. b. 40.

A Weitzer János-utcai elemi leány-iskolába beiratkozott 520 tanuló, ezek közül I. a. oszt. 61, I. b. 64, II. a. oszt. 64, II. b. 69, III. a. oszt. 65, III. b. 68, IV. a. oszt. 66, IV. b. 68.

A Weitzer János-utcai A. és B. fiúiskolában az egyes osztályok megszabott létszáma betelt, bár még folynak a beiratások. A kis tantermekbe nem lehet több tanuló elhelyezni, ezért majd áthelyezéssel segítenek a dolgon. A kettős intézet 678 tanulója így oszlik meg: A. iskola I. oszt. 62, II. oszt. 65, III. oszt. 72, IV. 81; B. iskola I. oszt. 61, II. oszt. 62, III. oszt. 69, IV. oszt. 78, V. oszt. 75, VI. oszt. 45.

A Hassinger-utcai leányiskolának az ötödik osztályába tulsokan jelentkezők. A belvárosban máshol ötödik leány osztály nincs, így áthelyezéssel nem lehet segíteni, hanem valószínűleg párhuzamos osztályt állítanak fel. A tanulók száma 384, ebből I. oszt. 50, II. osztály 64, III. osztály 49, IV. oszt. 48, V. oszt. 93, VI. oszt. 80.

Az újtelepi fiú- és leányiskolába mintegy 250—250 tanuló iratkozott be. Itt mindegyik intézetből hiányzik még vagy 100 tanuló.

A Kossuth utcai fiú-iskolába 290 tanuló iratkozott be. Nagy lesz a létszám a III. osztályban, mert ide a tavalyi II. osztály növendékei jelentkeznek. Így ezt az osztályt is párhuzamosítani kell.

Az Erzsébet városi leány-iskolában beiratkozott 254 tanuló. Itt még erősen szaporodni fog a növendékek száma, s majd csak e hó második felében kell párhuzamosítani az I. és II. osztályt. A városrész lakói rossz helyzetben vannak. Az iskolák messze esnek, s a gyermekeknek különösen télen nehéz az iskola látogatása. A tanulók száma osztályonként: I. oszt. 76, II. oszt. 74, III. oszt. 59, IV. oszt. 45.

A Szt.-Péter-téri fiú-iskolában is lassan folynak a beiratások. Megjegyzéseméltó, hogy Új Aradról sokan iratkoztak be ide. Számos német és szerb anyanyelvű növendék jelentkezett, hogy magyar szót tanuljon, ami az intézet örvendetes fejlődésének jele. A beiratkozott 218 tanuló így oszlik meg: I. oszt. 63, II. oszt. 59, III. oszt. 44, IV. oszt. 52.

A gáji vegyes iskolában még csak kezdetén vannak a beiratkozásoknak. Itt csak 15-én kezdhetik meg az előadásokat. Az I. oszt., melynek tavaly 116 növendéke volt, párhuzamos.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti árú- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 5.

Déltőzsde. Buzakinálát mérsékelt, vételkedv gyöngye. Lanyha irányzat mellett 18,000 métermázsa került forgalomba, 2½—5 fillérrrel olcsóbb áron. Egyéb gabonamek bágyadtak. Időjárás szép.

Heti behozatal 405,009 métermázsa.

Kéztőzsde. Berlin ¼ olcsóbb, Páris 5 magasabb.

Zárás 12 órakor:

Buza októberre	7.40—7.41
Buza 1904. áprillásra	7.66—7.67
Rozs októberre	6.22—6.23
Rozs 1904. áprillásra	6.48—6.49
Zab októberre	5.49—5.50
Zab 1904. áprillásra	5.71—5.72
Tengeri szeptemberre	6.21—6.22
Tengeri 1904. májusra	5.40—5.41
Ropce szeptemberre	—

Zárás 5 órakor:

Buza októberre	7.3—7.38
Buza 1904. áprillásra	7.64—7.65
Rozs októberre	6.20—6.21
Rozs 1904. áprillásra	6.48—6.49
Zab októberre	5.46—5.47
Zab 1904. áprillásra	5.71—5.72
Tengeri szeptemberre	6.25—6.26
Tengeri 1904. májusra	5.40—5.41
Ropce szeptemberre	—

VÁROS ÉS MEGYE.

Aradváros közgyűlése.

— A sorrend. —

Folytatólagos sorrendje az Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1903. évi szeptember hó 9-én d. u. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésében tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak:

20. Az önkéntes tűzoltókar kérvénye évi segélyének felemelése iránt. 21. A tanács jelentése a folyó évben teljesítendő utburkolati munkák elvállalása iránt tartott árlejtés eredménye szerint rendelkezésre álló összeg felhasználása tárgyában. 22. A m. kir. belügyminisztérium intézkvénye a siketnémák részére emelendő új épület iránt hozott közgyűlési határozatra. 23. Tedeschi Viktor felebbezése a Hassinger utcában épített vízlevezető csatorna költségeihez való hozzájárulás iránt hozott tanácsi véghatározat ellen. 24. Az aradi Kossuth Lajos szoborbizottságba 24 törvényhatósági tag kiküldése iránt. 25. Nehai Pekár Károly családjának köszönő irata a részvételnnyilvánításért. 26. Szathmárvármegye közönségének meghívója a folyó hó 20-án rendezendő Rakócy-ünnepélyre. 27. Wagner Péter és társainak indítványa az általános titkos szavazati jog behozatala iránt a képviselőházhoz intézendő felirat tárgyában. 28. Gróf Münster Ernő segédtiszt kérvénye 4 heti szabadságidő engedélyezése iránt. 29. Dr. Reiter Ede orvostudóri oklevelének kihirdetése. 30. Nagy Istváné szülész női oklevelének kihirdetése. 31. A nyugdíj bizottságnak javaslata Kamarás Károly rendőr meg-

szakított polgári idejének beszámítása iránt. 32. A tanács javaslatba hozza, hogy a Zala József, Havancsek Zózsef, Nedelkó Mihály, Román Robertné, Frick Antal és Várszegi József által emelt épületek után a községi adómentesség megadassék.

NAPIREND.

Szeptember 6. Vasárnap. Róm. kath. naptár: Orangyalok ünnepe. — Protestáns naptár: Orangyalok ünnepe. — Görög-keleti naptár (augusztus 24.): Eutik. — A nap kél 5 óra 10 perckor, nyugszik 6 óra 14 perckor.

Kölcsey-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11½—12½ óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1½—2½ óráig; vasárnap és ünnepepekokon zárva. Helyiség: Ereklie-museum helyisége mellett. Előterem.

Időjárás. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Száraz, meleg.

Szeptember 6. Az aradi atletikai klub versenyei. Szeptember 6—8. Az aradi polgári lövészet díj-lövészete.

KERPEL IZSÓ

könyv-, zenemű és papírkereskedése, Aradon, Andrassy-tér 20. sz. (Fischer Eliz-p.)

A tanuló

ifjúság

szíves figyelmébe!

Kiváló minőségű iskolai **taneszközök**, u. m. **füzetek, léniák, körzők, rajztömbök**, a legjobb **gyártmányu radirgunmi-fajok, ceruzák, tuss festékek, ecsetek**, valódi **flumei és péterfalvi rajzpapír** stb. minden pontosan a tanintézetek előírása szerint. Magyar készítmények.

Mindenből csak legjobb gyártmányok!

Használt

iskolakönyvek

óriási mennyiségben, kitűnő állapotban kaphatók!

Egyben ajánlom 60,000 kötetes

kölcsönkönyvtáramat

melyben minden ujdonság kapható, továbbá

30,000 kötetes

zenemű-kölcsöntáramat,

melyben szintén az összes ujdonságok megjelenésük után azonnal kivehető.

Kiváló tisztelettel

KERPEL IZSÓ

könyv-, zenemű- és papírkereskedése, könyv- és zenemű kölcsöntára.

Telefon 385. sz.

REGÉNY-CSARNOK.

A toltek kincse.

— Eredeti regény. —

Irtá: Ritt Gyula.

(33)

(Folytatás.)

A terem sarkaiban, szabályos tömör sarokban arany- és ezüst-rudak állottak, egészen föl a magas mennyezetig. Mind tiszta, nehéz valódi aranyrudak. Lehetett vagy harminc láb magas és tizenöt láb széles. A terem közepén állt a toltok császárok hatalmas aranytrónusa, két oldalán egy-egy drágakövekkel kirakottóriás bálványokkal. Az aranyból öntött a nap istenét ábrázolta. A bálványok előtt arany és ezüstből készült emberi, állati alakok, s egyéb csodálatos fantasztikus lények és virágok voltak tömegtelen mennyiségben fölhalmozva.

Művészi készítményű porcellán-vázák és tálak, arany-urnák, telve apró csecsebecsékkel, dísz tárgyakkal, aranyporral. Vastag aranyláncok, melyekben százával volt berakva a rubint. Aranyból készült kacskák, vizimadarak kiterjesztett szárnyakkal, nyitott csőrrel, smaragd és drágagyönggyökkel kirakva. Nehéz karperecek sugárzó opalokkal; drága tollakból készült, arany és ezüstbe foglalt legyezők, fogók; fényes fegyverek drágakövekkel kirakott markolattal és tokkal, óriási ezüst kígyók, ragyogó vörös szemekkel. A falak aranylapokkal beborítva, rajtuk a toltek bevéselt harci képeikkel. Mindezek egy helyen, garmadába fölhalmozva, tárult szemünk elé.

— Fernando! — kiáltott fel Cyrano, ennyi kincs látára. — Most már ünnepélyesen visszautasítom biztosítékát! — s azzal a drágakövekkel kirakott csecsebecsét gyorsan zsebeibe kezdte rakogatni.

— Es ha rá fog szorolni?

— Soha, Fernando! Mondom, hogy soha! Sőt én ajándokozom meg önt kincsekkel. Ezenel megengedem, hogy annyit vigyen magával a drágaságokból, amennyi jól esik. Es önnek hasonlóképen, Bondár! — nagy páthosszal így szavalt Cyrano és szavait komikus taglejtéssel kísérte.

— Köszönjük nagylelkűségét, — kedves Cyrano! — felelt mosolyogva Fernando. — Majd élünk is az engedélyvel.

Cyrano pedig buzgószorgalommal töltögette zsebeit s mire elkészült, alig birt lábra állani annak súlyától.

— Így ni; — szolt, — most már mehetünk is, ez épp elég lesz nekem.

Fernando a Bortur által visszahagyott edényt egy sarokba vitte és az aranyrudak mellé állította. A fal mentén egy négyszögű, hatalmas márványkő feküdt.

— Bondár! — szólított oda Fernando, — jöjjön csak és nézze ezt a márványkövet. Miféle szerepet játszhat itt e kő a kincsek között?

— Valószínűleg egy padot helyettesít, — feleltém és a fáklyával közelebb mentem.

— En meg azt gondolom, — szolt közbe Cyrano, — hogy valami — újabb üreg bejáratát takarja el. Próbálják csak elmozdítani helyéből.

Neki is dültünk Fernandoval, hogy félrehúzzuk helyéből, de mintha a földbe nőt volna, nem lehetett megmozdítani. A szélébe kapaszkodtunk és fölállítani igyekeztünk. Ez sem sikerült. Alig tudtuk néhány hüvelyknyire föl emelni, újra visszadült helyére. De ekkor, mint mikor testek egymáshoz ütődnek, valami tompa zörgést hallottunk a kő belsejében és a rázástól nyomban a zörgésre lecsuszott a kő teteje. Nem akartunk hinni szemünknek. Egy kis üreg volt a kő belsejébe kivésve, ami világítókövekkel volt tele.

— Gyémánt! — kiáltott fel bámultában Fernando és a meglepetés első pillanatában nem is mert hozzányúlni.

Fernando jól látott. A kőládában a gyémántok legszebb példányai ragyogtak; oly értékben, ami jóval fölülmultra ez eddigi látott kincsek becseit.

Cyrano egy pillanat alatt odaugrott.

— Mi, mi, gyémántok? kiáltott fel és tágrameresztett, sóvár szemekkel bámult bele a titokzatos kő mélyébe.

— Ohó, lassan, nemes barátunk! On már kivette a részét. Ezen majd ketten osztozunk.

— Mi? Ketten? Hát nem én vezetem magukat a titok nyitjára. Engem illet a fő rész.

— Hogy, hogy?

— Hogy? Hát csak úgy, hogy az én táncosmra mozgatták meg a követ. Ennek köszönhetik, hogy új kincsekre akadtak.

— De édes Cyrano, — kötekedett vele tovább Fernando, — hisz ön csonttá fog lesová nyodni már azzal a teherrel is, a mi zsebeit nyomja. Es nem is méltányos.

— Mit, nem méltányos? — hódart a gyémánt utáni vágyában Cyrano és egy pillanat alatt kiszorta zsebeiből a drágaságokat. — No, most épp olyan szegény vagyok, mint voltam. Osztozunk!

Ez a komikus viselkedés hangos kacajra fakasztott bennünket. A gyémántokat testvériesen megosztottuk s még egynéhány drágaköves apró aranytárgyat zsebeinkbe sülyesztve, utolsó pillantást vetettünk a kincses terem fölhalmozott drágaságaira. Fáklyánk már túlégett a felénél és gyorsan siettünk vissza az előbbi uton. Már későre járt az idő, mikor fejünket kidugtuk a bejárányílást eltakaró lombok közül.

— Tehát, Don Sebasztiannak nem volt lázas képzelődése a toltek kincse! — kiáltott kiadalmasan Fernando, amikor a föld gyomrából kihozott kincseket értékeltük.

— Meghajlok a Don „nagy szellem“-e előtt, kedves Fernando, — szolt ragyogó arccal Cyrano és meglepedéssel cirógatta milliókat érő gyémántjait.

(Vége következik.)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Az Aradi Közlöny jövő évi Nagy Képes Naptárának címtára már készülöben van. Hogy a címtár teljes legyen felkérjük Arad megye és Aradváros mindazon egyesületeinek, társulatainak és intézeteinek vezetőit, akik az elnökség, tisztikar, stb. névsorát, még eddig be nem küldötték, hogy azt a legközelebbi napok folyamán szerkesztőségünk címére eljuttatni sziveskedjenek.

K. J. Acsuva. Sajnálataunkra nem adhatjuk meg a választ, mert a kolozsvári egyetem beiratkozási rendje nincs kezeink közt.

Augustinus. Apateleik. Ajánlatát elfogadjuk. Tessék megkezdeni a tudósítást, t. p. máttól kezdve meg.

S. G. Z. Zaránd. Méltóztassék levélben Somogyi Gyula dr. urhoz, az aradi felsőbb leányiskola igazgatójához fordulni, a kitől szivesen kap kimerítő felvilágosítást a kért dologban. A sorsjegyeknek utána fogunk nézetni.

Sz. L. Kecskemét. Nagyon messze esik tőlünk b. ajánlatára nem reflektálhatunk.

Daru. Borosjenő. Beküldött közleményét felretettük, mert annak közzététele személyes üldözés jellegével birna. Az elkövetett sérelem orvoslása az, hogy az inzultálót a bíróságnál életveszélyes fenyegetés miatt följelentni s ezt tudomására hozza az uradalom intézőségének.

Megcsalt nő. Arad. Ilyen dolgokkal csak akkor foglalkozhatunk a nyilvánosság előtt, ha mi magunk is tudjuk, hogy az eseményben kik szerepelnek. Mi döntjük el azután azt, hogy a szereplők neveinek közzététele helyén való e, vagy sem. Olyan formában, ahogy ön beküldte, nem vehetjük tudomást róla.

Ethunyt honvéd családja. Levelük vetele után meggyőződést szereztünk arról, hogy Sárváry Samu nem csak hirdeti kegyeletes tényét, hanem gyakorolja is. A vértanuk szobrára tizenhárom koszorut helyezett: minden hős domborművé képe alá egyet-egyet. Tett még koszorukat más közismert emlékhelyre is. Ezenkívül itt Aradon nagy számú babérszobrúja van készletben, melyeket még nem helyezt el, nem tudván, hogy az ethunyt honvédek hol nyugosznak.

Henneberg-selyem csak a gyárból direkt! fekete, fehér vagy szines 60 krtól 11 frt 35 krig méterje, blousoknak és uszályos ruháknak, bérmentve és elvá-molva házhoz szállítva. Dus mintaválaszték azonnal. — Henneberg selyemgyára, Zürich. 2742

NYILTTÉR.*

Alólirottak fájdalomtól tölt szívvel tudatják, hogy a forrón szeretett férj, édes atya, sógor, nagybátya, rokon és jóbarát

SOLYMOS VILMOS,

a Gebhart J. és Fia cég alkalmazottja,

1. hó 4 én, esti negyed 10 órakor, életének 30 ik s boldog házassága 9 ik évében, a halotti szentsegek ájtatos felvétele után jobblétre szenderült.

A drága halott földi maradványai 1. hó 6 án d. u. 4 órakor fognak a róm. kath. szertartás szerint Fűrj-utca 3 ik számú házból a felső-temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

Az engesztelő gyászmise áldozat pedig 1. hó 9 én, d. e. 9 órakor fog a helybeli főt. Minorita atyák szentegyházában az egek Urának bemutatatni.

Arad, 1903. szeptember hó 5 én.

Legyen a hant könnyű porai felett!

özv. Solymos Vilmosné sz. Thurzo Sándor és neje Rettenbacher Berta, nagybátyja és nagyneje.

Solymos Margit, Rettenbacher György és Solymos Géza, neje szül. Horváth Katalin gyermekei.

özv. Schwartz Katalin, apósa és anyósa, édes anyja.

Thurzo Ilona, Schweffer Béla és neje Thurzo Marosa, sz. Rettenbacher Mária, Thurzo Lajos, Rettenbacher Etelka, Thurzo Irma, sógorai és sógoróni, unokatestvérei. Schweffer Mariska, unokahuga.

Csutak Károly első temetés-rendező Intézet. Entreprise des pompes funébres. Szt.-Margit részvényt. Aradon.

PÖSTYÉN:

Kénes iszapfürdők. Budapesttől 4 óra

Köszvény-, csusz-, ischias-, exsudatok-ra

orvosilag első helyen ajánlván.

Fessék prospektust kérnt. Fürdőigazgatóság.

Iszap fölérakat házi kúrákhoz Aradon:

Földes Kelemen gyógyszerárában, Deák Ferenc-utca 11-12.

MATTONI

ERZSÉBET SÓSFÜRDOJE

Gyógyhely: Budapest, (Budán.)

Idény április 15-től — október 15-ig.

Kiváló gyógyhatással bir

női bajokban és altesti bántalmakban.

Rendelő orvos: Dr. POLGÁR EMIL.

Egészséges fekvés. Jutányos lakások. Jó vendéglő

Villamos-vasuti összeköttetés a fővárossal. 2678

A legjobb és legelőnyösebb
üdítő-ital,
mely mint astarti ital különösen kedvelt és borral, cognacokkal vagy bármelyi mértékkel vegyítve kitűnő ital-vegyületeket ad: a

MATTONI-FELE
GISSHÜBLER
SÁVANYÚ-IVÓ

Itja a szomjat, hűti és felfrisít egyaránt. A legjobb szer a nyári hőség tilkkaató hatása ellen.

Antiquar iskolakönyvek még mindig kaphatók Ingusz I. és fia

könyvkereskedésében
ARADON, Weitzer János- (Templom)-utca, a polgári
főiskolával szemben,
Hatósági orvosi felügyelet alatt fertőtlenítve.

Mechanikus kötődék

vegyék a legjobb 1864
gyapot és gyapju pamutokat
egyedül az első pamutgyárnál
BROSCHÉ & RICHTER Reichenberg i. B.
Mintalapok készséggel ingyen küldetnek.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE HELYESZKÖZLŐ ROVATA

A kör helyeszközlő-osztályának helyisége
SZABADSÁG-TÉR 7. I. EMELET.

Hivatalos órák:

Délelőtt 11—1 óráig, este 9—10 óráig, vasárnap és ünnep-
nap d. u. 4—5 óráig. — Tagok úgy a vidékről, mint
helybeliek, naponta fölvetetnek.

Az állásközvetítés teljesen ingyenes. A kör tagjai előnyben
részesülnek. Levélbeli felvilágosítást csak válaszbélyeg
küldése mellett ad a helyeszközlő-osztály.

Keresünk:

Helybeli elsőrendű női- és férfi-divat-áru-üzlet részére
szere intelligens szakképzett fiatal embert, ki a kirakat-
rendezést is érti. Ugyanoda jó megjelenésű ügyes fiatal
segédet.

Helybeli férfi-divat és játék-áru-üzlet részére ügyes
fiatal segédet.

Erdélybe, elsőrendű vaskereskedés részére szak-
képzett segédet, ki a német nyelvet szóban és írásban
bírja, jó fizetési feltételekkel.

Vidéki rőfos-áru-üzlet részére ügyes segédet, né-
met és román nyelv ismerete kívánatik.

Vidéki fűszer-áru-üzlet részére intelligens szakkép-
zett segédet, ki az irodai teendőket is végezni képes.

Vidéki bőrkereskedés részére ügyes fiatal segédet.
Helybeli bőrnagykereskedés részére jó írással bíró
gyakornokot kezdő fizetéssel.

Helybeli elsőrendű könyv- és papirkereskedés ré-
szére, intelligens szakképzett ügyes segédet, jó fizetési
feltételekkel.

Ajánlunk:

Az irodai munkálatokban teljesen jártas női alkal-
mazottakat, a kik esetleg elárúsításra is vállalkoznak.

Az egyszerű könyvvezetésben és a levelezésben tel-
jesen jártas, szépírású könyvelőnőt, aki ily minőségben
helybeli nagykereskedésben alkalmazva volt.

Kereskedelmi akadémiai erőttségű telt, kalligráfi-
kus írásu, a magyar- és német nyelven, továbbá a ma-
gyar gyorsírásban jártas fiatal embert, irodai gyakornokul.

Sok évi gyakorlattal bíró norinbergi, rövidáru és
diszmu áru szakban teljes jártassággal bíró idősebb se-
gédet.

Elsőrendű nagykereskedő cégnél sok évi gyakor-
lattal bíró könyvelőt, naponta 1—2 órai irodai foglal-
kozással.

Vasáru szakban teljesen jártas, intelligens fiatal
embert.

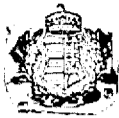
A fűszer- és vegyesáru szakban minden igényeknek
megfelelő segédeket.

A női divat és rövidáru szakban jártassággal bíró
fiatal ügyes segédet.

A férfi és női cenfektio szakban kellő jártassággal
bíró ügyes segédet.

**AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE
HELYESZKÖZLŐ OSZTÁLYA.**

Klein Sándor, titkár.
Keppich Zsigmond, igazgató.

Kolarits Nándor, Temesvár.

Első és legnagyobb délmagyarországi
EGYENRUHÁZATI-INTÉZET.

Ajánlja a legjobb és legolcsóbb 1842

egyéves önkénytesi felszereléseket.

Árjegyzékek és szövetminták bérmentve.

GERMANDRÉE Porhanyós állapot
ban es tabl-
Francia szabadalom. A szépség titka, ideális il-
lással feltétlenül tartós, egészséges és diszkrét. A
Germandrée az arch-
1900. évi Párisi Világkiállítás: **ARANYEREM.**
MIGNOT BOUCHER, 19. Rue Vivienne, PARIS.
1230 Vigyázat a bevásárlásánál.

800.000

koronát

meghalad az az összeg, mit Arad évente
idegen készítésű cipőért osztráknak, cseh-
nek, morvának elfizet

és mit kap

? **==** azért a **==** ?
pénzért?

— Tessék megnézni. —

Ilyen lesz, ha egyszer megázott, a bolti
cipő, más szóval a bécsi rongy.

És a magyar cipész tengődik, munka
nélkül. Esmélj magyar társadalom! Ha
cipőt vásárolsz, gondold magyar véreidre,
kiknek, mert nincs munkájuk, nincs ke-
nyerök sem.

Ha cipő kell, rendeljen magyar iparosnál!

A magyar cipésznél ilyen cipőt kaphat!

1501

Ha pedig kész cipőt szokott vásárolni,
vásároljon az

ARADI CZIPESZEK TERMELŐ

SZÖVETKEZETENEL,

Andrássy-tér 22. (Hajós gyógyszertár mellett.)

Fiók-üzlet: Boros Béni-tér (Dengl-ház.)

Ajánlunk ipar és háztartási célokra
rostált darabos 111

bükk faszenet

100 kiló 4 korona 40 fillér;
bérmentve, házhoz szállítva,
kétszer mosott, valódi porosz

kovács-kőszenet,

100 kiló 4 korona 40 fillér;

elsőrendű szagtalan

fűtő kőszenet

100 kiló 3 korona 40 fillér;

ugyszinte darabos

légszesz pirszenet (koks.)

100 kiló 4 korona 20 fillér.

Megrendelések pontos eszközlése és hazaszállítása
végzett fél napi időt kérünk.

KNEFFEL KÁROLY és FIA

vaskereskedése Aradon.

==== Telefon szám 139. ====

ELITE kávéház Asztalos Sándor-u.

Grand Concert Varieté

ma és mindennap fellépte a

budapesti művészársaságnak

10 hölgy, 8 férfi tagból.

Raab Eleki

kitűnő excentrik ének és táncművész, a ki
valamennyi nemzeti táncot, valamint a legújabb
Cacke Walke utánzóhatlan Gratióval táncolja.

Kiséri Kiss Nándor

nemzetközi dalkomikus (Fones Capriceból)
ki saját szerzeményű tréfás és aktuális
kupléival már is a közönség kedvence lett.

Szilágyi Elemér

a legjobb magyar női imitátor.

Várady Pál,

az ország legjobb Göre Gábor utánzója.

Ormay Lujza,

a legsikesebb és kedvelt phanionette.

Pataky Ferenc,

humorista. Továbbá

Fenyvessy Mariska

Mészáros Etel

Szendrey Ilon

Kovács Etel

chansonette énekesnők.

A n. é. közönség becses pártfogását kéri

Az igazgatóság.

Kitűnő ételek, italokról és pontos kiszolgálásról gondoskodik

Büffé.

Lóvy Ignác.

Kezdeté 8 órakor. Belépti-díj I-ső sorok 50
kr., II. 30 kr.

Aki a fehérre mosott és fényesre vasalt

fehéreneműnek kedvelője, az adja fehéreneműt

Morvai Károly

Weitzer János- (volt Templom) utca 17. szám alatt levő

mosó és vasaló intézetébe tisztíttatni.

Nagymennyiségű

lécz

eladó

az Aradi Nyomda Részvénytársaságnál.

M. kir. államvasutak.

94176—1903. szám.

Pályázati hirdetmény.

Az alóírt igazgatóság a magyar királyi államvasutak részére jövő 1904. évben szükséges lenolaj kenőcse szállításának biztosítását óhajtván, ez iránt nyilvános pályázatot hirdet.

A kiírás tárgyát képező lenolajkenőcse szállítására vonatkozó részletes módozatok valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaronál megtekinthetők és a magy. királyi államvasutak igazgatósága anyag és leltárbeszerzési (A III.) szakosztályánál (Budapest, Andrásy-ut 73. szám, II. emelet 40. ajtószám) ingyen megkaphatók.

A szabályszerűen kiállított egy koronás magy. kir. okmánybélyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve legkésőbb 1903. évi szeptember hó 11-én déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak anyag és leltárbeszerzési szakosztályában átadandók, illetőleg posta útján oda küldendők és a boríték ezen külcimmal látandó el.

„Ajánlat lenolaj kenőcse szállítására 94176—1903. A. III. sz. hoz.”

Bánatpénzül az ajánlott lenolajkenőcse egy évi értékének 5 százaléka készpénz vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban legkésőbb 1903. évi szeptember hó 10-ikén déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak budapesti főpénztáránál leteendő.

Később benyújtott ajánlatok, valamint olyanok, melyek nem pontosan és a részletes módozatok betartása mellett állíttatnak ki, végül olyanok, melyek után bánatpénz nem tétetett le, figyelembe nem vétetnek.

Budapest, 1903. évi aug. hó.

Az igazgatóság.

(Utányomás nem díjazatik.)

Egy csoda hangszer! a Trombino.

Tanulás és hanglegy ismeret nélkül azonnal játszhatja mindenki rajta a legszebb dalokat, tánczdarabokat, indulókat, u. m.: Sackingeni trombitás, Sei nicht böcs, Beim Souper, Radecky induló stb. és még 200 más kiváló zenedarabot, ezen az újtalálmányu, kintűnő és elegánsan kiállított trombitán az u. n.

„Trombino“-n.

A Trombino a jelenkor legszenzációsabb találmánya és mindenütt nagy feltűnést kelt, különösen akkor, ha valaki egy társaságban egyszerre csak mint kürtművész lép fel, holott az illetőnek ezen tehetségéről azelőtt senki tudomással nem bírt. Minden dal tanulás, fáradság és erőlködés nélkül azonnal játszható, csak a megfelelő hanglegy szalagot kell beilleszteni. **Pompás zene, szép és erőteljes hangokkal.** Mulatságoknál, társaságokban vagy otthon, a legszebb szórakozás. Kerekpár-, kocsi- vagy gyalog-kirándulásoknál, csónakázásnál a legmulattatóbb kísérő. Tánczhoz vagy énekkíséretre kiválóan alkalmas. A Trombino gazdag tartalmu daljegyzékkel együtt, melyben könnyen megérthető magyarázat is van: I. minőség finom nikelézéssel 9 dallal **3 Irt 50 kr.** II. minőség finom nikelézéssel 18 dallal **6 Irt 50 kr.** Dal-lemezek az I. minőséghez darabonként **30 kr.**, a II. minőséghez **50 kr.**

Egyedüli szétküldési hely utánvétellel

1018

KERTÉSZ HENRIK, Bécs, I. Fleischmarkt 18—976.

Hamisítványok miatt tessék a **SCHAFFER RÓZA** névre ügyelni.

Valódi csak ezzel a bejegyzett védjeggyel.

A szépség gazdagság.

A szépség hatalom.

Ezt a legnagyobb kincsét eddig egyes-egyedül **Schaffer Róza asszony**

szerb királyi udvari és kamara szállító **Wien, I. Kohlmarkt 6. sz.** által föltalált és saját maga által használt szépitőszerekkel lehetett megszerezni.

Poudre ravissante császár és királyi szabad., minden hölgynek, ki már egyszer használta, nélkülözhetetlen, a bőrt tiszta fehérre teszi, gyönyörű zománca alatt eltűnik minden bőrhiba, még himlőhelyek és anyajegyek is, megszüntíti a ránczokat, a kitágult porzókát, őszeluzza és minden női arcot vakító fehérre, üdve és ártétszóré változtatja. Az egyedüli puder, melynek használata után mosakodni lehet a nélkül, hogy a szenzációs hatás eltűnne. **Egy doboz ára 5 korona és 3 korona.**

Crème ravissante megijít értizedekre, minden hölgy használja ezt este. **Egy tégely ára 3 korona.**

Eau ravissante a bőr ernyedését megakadályozza, erősíti azt és a legjobb, biztosan ható toillette disz. **Egy üveg ára 5 korona. Poudre, Crème és Eau ravissante a párisi és londoni kiállításokon nagy arany éremmel lett kitüntetve.**

A törvény védi.

Szerem csodás hatásáért teljes jótállást vállalom. Számos hálá- és elismerőlevel a legfelsőbb társadalmi osztályokból megtekinthetők. Minden hölgynek ajánlva. **Csász. és kir. szabadalmazott homlokkötés ránczok, márvánfehér homlok elérésére, darabonként 3 korona.**

Állókötés az elcsúsztó duplatáblák megakadályozására. **Ára 4 korona.**

1814

A kitűnő szépségzappan SAVON RAVISSANTE drbja 1 kor. 60 fill. és 2 kor. 40 fill.

Rhodopsiem minden sápadt arcznak állandó rózsás színt kölcsönöz. — Ára 3 korona. SCHAFFER RÓZA asszony KÖNYV-jával minden megöszült hajnak visszavarázsolja az újul színt, a legpompásabb szőke, a legfényesebb gesztenyebarna, a legbánszerűbb fekete színt, semmilyen mosakodás sem képes az elért nuanczot megszüntetni. Egyszeri használat **6 hónapra elegendő. Kis doboz ára 3 korona, nagy doboz 10 korona. Valódi csak arczképpemmel.**

Minden készítményem cs. és kir. szabadalommal van ellátva.

Schaffer Róza, Wien, XIX/2. Hammerschmiedgasse No. 18.

Tessék kizárólag csak Schaffer Róza-féle ravissante-különlegességeket kérni.

Cséplőgépek

felszereléséhez szükséges hivatalos

Mentőszekrények

10 koronáért kaphatók

Vojtek és Weisz

drogueria és parfumeria nagykereskedésében 1427

ARADON.

19939—1903

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tesszük a közműves munkával foglalkozó munkaadók és segédszemélyzetük munkarendje tárgyában alkotott szabályrendeletünk folyó év szeptember hó 1-től kezdve életbe lép.

Arad, 1903 évi augusztus hó 31

A városi tanács.

Magy. kir. államv. üztelv. Aradon

24260—1903. I. szám.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak M-radna—gyulafehérvsr, piskii—petrozsény, lupényi—piskii—vadásdunayadi és gyulafehérvár—kenesdi összesen 348 kilométer hosszú nem különben a piskii forgalmi főnökség hivatalos helységekben használatba levő összes szolgálati óráknak 1904. évi január hó 1-től számított 3 éven át jó karban tartása javítása és szabályozása iránt ezennel pályázatot hirdetünk, minélfogva felhívjuk a pályázni kívánó és ipar engedélyvel bíró órasókat, hogy egy koronás bélyeggel elátott és „Ajánlat a pályaorák jókarban tartására 24260—1903 szhoz” felíratu borítékba zárat ajánlataikat lepecsételve f. évi szeptember hó 30-án déli 12 óráig a magyar kir. államvasutak aradi üzletvezetőségének általános igazgatási (I.) osztályra nyújtsák be.

Bánatpénz fejében 100 kor. azaz száz korona készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban legkésőbb f. évi szeptember hó 24-én déli 12 óráig aulhrott üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál Aradon leteendő.

Takarékpenztári betétkönyvek letét gyanánt nem fogadtatnak el.

Ezen feltételektől eltérő vagy nem a kitűzött határidőre beérkezett ajánlatok nem vétetnek figyelembe.

Az ajánlatok között a választás szabadon, a megajánlott összegre való tekintet nélkül történik.

A szerződési feltételek alulírt üzletvezetőség I. osztályánál a rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők illetve kívánatra postán megküldetnek, feltételezzük tehát ajánlattevőkről, hogy azokat ismerik és egész terjedelmükben kötelezőknek elfogadják.

A pályaorási székhely Piskii-lep vagyis az illető órák ki e teendőkkel megbizatik köteles Piskii telepen lakni illetve ott üzletet tartani.

Az ajánlatok feletti határozathozatal az ajánlatok felbontásától számított 14 nap alatt várható, míg a letett bánatpénz ezen határidő után 8 napon belül fog kiutaltatni.

Az ajánlattevők ajánlatukkal az azok fölött hozandó végleges határozat hozataláig kötelezettségben maradnak s azokat nem vonhatják vissza, a visszavonása a bánatpénz elvesztését vonja maga után.

Arad, 1903. szeptember hó.

Az üzletvezetőség.

(Utányomás nem díjazatik.)

Aradi nyomda részvénytársaság.

Ajánlja
kiválóan berendezett és
jól felszerelt

NYOMDÁJÁT,

hol mindennemű nyomdai
munkák gyorsan és pontosan
elkészíttetnek.

Báli meghívók,
Tánczrendek,
Belépti-jegyek,
Esküvési és eljegyzési
kártyák,
Gyászjelentések,
Üzleti körlevelek,
Levélpapírok,
Borítékok, stb. stb.

Méltányos árak!

Szép kivitel!

Mérleg-javító műhely!

Weisz Jenő

épület és műlakatos

Aradon, Szent Pál-utca 1. szám,
(a zsidó templommal szemben.)

Ajánlja magát minden az épület-műlakatos és mérlegszakmába vágó munkák elkészítésére, u. m.: épület vasalások, sűrűcsok, kovácsolt vasból kerítések, takaréktűzhelyek, szivattyús kutak és mindennemű mérlegek javítását. Továbbá elvállal vízvezeték és fürdőszobák berendezését, jutányos árak, pontos, gyors és legjobb kivitelben. 1453

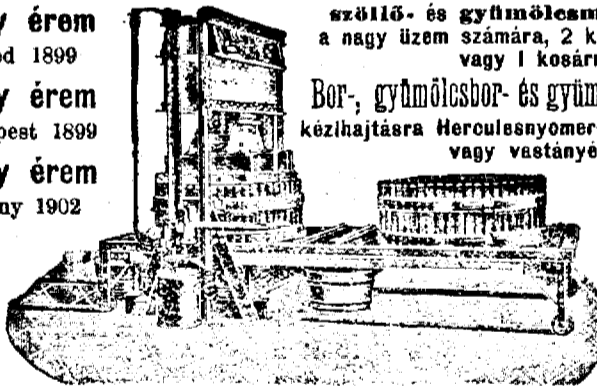
Hydraulikus sajtók

Arany érem
Szeged 1899

Arany érem
Budapest 1899

Arany érem
Pozsony 1902

hydrau-
likus
sajtóért.

szőlő- és gyümölcsmust sajtólásra
a nagy üzem számára, 2 kitolható kosárral
vagy 1 kosárral.

Bor-, gyümölcsbor- és gyümölcsnedv-sajtókat
kézi hajtásra Herculesnyomó-szerkezettel, fa-
vagy vastányérral.

Gyümölcs- és szőlő-
őrleket,
bogyózógépeket,
gyümölcs-aszaló-
készületeket

gyártanak és szállítanak jótállás mellett mint különlegességet a legújabb
szerkezetben

Mayfarth Ph. és Ta., Bécs, II,

különlegességi gyár gyümölcsértékesítési gépekben. 829

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. Megrendelések idejekorán kéretnek.

Arad legnagyobb
óra és ékszerraktára.

Iskolás deákok részére pontosan
járó órák 5 koronától kezdve
kaphatók

DEUTSCH IZIDOR

óras és ékszerész-nél

ARAD, TEMPLOM-UTCZA

Minorita-palota.

Tört arany, ezüst és

zálogcédulák 1897

a legmagasabb árban megvételik
vagy becseréltetik.

Legelőcsőbb bevásárlási forrás.

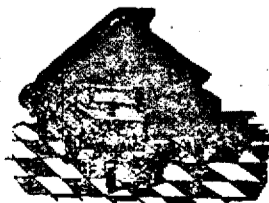
FAIX JAQUES zongora készítő

Arad, Batthyányi-utca 35.

Készít

új zongorákat

minden stílusban és fanemben, ugyancsak javításokat
szigorúan, szakszerű kivitelben és a legjobb anyag
hozzávetelével. Hangolások tisztán és tartósan.

1912

Dus raktár

kitűnő új és használt zongorákban.

Raktáron vannak Schiedmayer, Kaps külföldi, B3-
senderfer, Dörr, Streicher, Hamburger, Rössler, Cra-
mer, Mayer, Skop, Melkus, Proskomert, Luner
ausztriai Faix és Thék hazai gyártmányok.

Gyári árak. — Új keresztúros zongorák 260 frtól 850 frtig.

† Soványság. †

Szép testidomokat kaphatni a világ-híri erőportól, amely a párisi 1900. évi és hamburgi 1901. évi kiállításokon aranyéremmel lett kitüntetve. 6-8 hét alatt 30 font kövérítés egész bizonyos. Orvosi előírás. **Kezélés szolid — nem szélhámosság, számtalan köszönő írat.** Ara dobozonkiut használatai utasítással, együtt bérmentesen küldve 2 kor. 50 fillér. Az összeget legajánlatosabb előre utalványon küldeni. **D. Franz, Steiner & Co. Hygienikus Intézetnek Berlin 59. Königrätzerstrasse 78. Ausztria-Magyarországban kapható Török József gyógyszerárában Budapest.** 1511

Ez a legfontosabb

nem kell elköltözés esetén, vagy más esetben feleslegessé váló bútorokat ponton áron eladni, megveszem én azokat. ugyszinten

urásoktól levetett ruhákat

a legeslegmagasabb áron.

Kívánatra házhoz is megyek.

Roth A.

bútorvétel és eladás.

Arpád-tér 4. sz. (a zsidótemplommal szemben) 1471

M. kir. államvasutak.

78747—903. sz.-hoz.

Pályázati hirdetmény.

Az alóírt igazgatóság a m. kir. államvasutak részére jövő 1904. évben és 1905. illetőleg 1906. év december hó 30-ig felmerülő üvegáruk, nevezetesen: kocsilámpa, iroda lámpa ernyők, lámpa henger, üveg csövek, kocsitűk-rök, valamint egyéb üvegtárgyak szállítását biztosítani szándékozván ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A kiírás tárgyát képező fent megnevezett üvegárukat előűntető I. II. és III. mal jelölt jegyzékek, melyek egyszersmint ajánlati mintául szolgálnak, valamint a szállításokra vonatkozó részletes módozatok valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők és a magy. kir. államvasutak igazgatósága anyag- és leltár beszerzési (A. III.) szakosztályánál (Budapest, Andrásy-ut 73. sz. II. emelet 40. ajtó szám) ingyen kaphatók.

A szabályszerűen kiállított egy koronás m. kir. okmánybélyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve legkésőbb folyó évi szeptember hó 29-iki déli 12 óráig a m. kir. államvasutak anyag és leltár beszerzési szakosztályában átadandók, illetőleg posta útján oda küldendő és a boríték ezen kücczimmel látandó el:

Ajánlat üveg áruk szállítására 78747—903. A. III. sz.-hoz. Bánatpénzül az ajánott üvegáruk egy évi értékének 5 százaléka készpénz, vagy állami letételekre alkalmas értékpapirokban legkésőbb f. évi szeptember hó 28 ki déli 12 óráig a m. kir. államvasutak budapesti főpénztáránál leteendő.

Később benyújtott ajánlatok, valamint olyanok, melyek nem pontosan és a részletes módozatok betartása mellett állíthatnak ki, végül olyanok, melyek után bánatpénz nem tétetett le, figyelembe nem vétetnek.

Budapest, 1903. augusztus hó.

Az igazgatóság.

(Utánnomás nem díjazatik.)

Tóth János

épület-, bútor- és portál-asztalos

Aradon, Illés-utca 19. sz.

Ajánlja magát a n. é. helybeli és vidéki közönségnek minden az **asztalos szakmába** vágó munkák, u. m.:

épület és portál, üzleti és irodai berendezések elkészítésére

száraz anyagból.

Háló-, étterem-, uri-szobák és terem-berendezéseket bármely stílusban, adott rajz vagy általam készített rajz szerint a legjutányosabb áruk mellett, pontos és szolid kivitelben. 1483

Javításokat pontosan és gyorsan készítek

Egy ügyes

nagyobb leány

könyvkötészetünkben azonnal állandó alkalmazást nyer.

500 forintot

fizetek annak, aki **Bartilla** fogvizének használatát mellett, üvege 35 kr. valaha ismét fogfájást kap, vagy a szája büzlök (Csomagolásért külön 10 kr.) **Bartilla A. örökösök**, (E. Winkler) **Wien**, 19/1 Sommer-gasse 1. Kapható Aradon: **Ring Lajos** Asztalos Sándor-utca 1. sz. **G. Földes Kelemen**, Deák Ferencz-utca 11. sz. gyógyszerárakban. — Kérjük mindenütt határozottan **Bartilla-féle** fogvizet. Hamisítványok feljelentői 100 díjaztatnak. 129

Aradmegyének egy 6500 lakóval bíró nagyközségében

egy 16 lóerejű géppel, három francia kő, egy henger, két szita, mindenhez felhuzó, koptató, konkolyozó, két olajsajtó, gépész-, molnár-, tűtolakással és egyéb felszereléssel, ártézi kuttal ellátott, nagy forgalommal bíró ujonnan berendezett

gőzmalom

szabad kézből eladó.

Bővebb felvilágosítással szolgál **Obláth Béni**, Arad, Deák Ferencz-utca 5. 1940

Hirdetmény.

Az aradi izr. hitközség t. tagjai a f. é. augusztus hó 26-án tartott Kultus-bizottsági ülés következő határozatairól értesítetnek:

1. A főünnepeken a zsinagógába a bemenet csakis beléptijegyek előmutatása mellett engedélyeztetik.

2. Minden imaszék-tulajdonosnak és bérlőnek két példányban kiállított imaszék-jegy kézbesítettik, a melyek azon személyek által, kik az ott megjelölt imaszéket használni akarják, a zsinagóga előcsarnokában levő e végett megbízott közegnek előmutatandók.

3. Hogy mód és lehetőség nyujtassék minden helybeli izraelitának a főünnepeken ajtatoszkodnia, ez évben is 3 pótimaház rendeztetik be.

4. A zsinagógában levő s a hitközség tulajdonát képező imaszékek bárbeadása f. évi szeptember hó 9-én veszi kezdetét. A jelenlegi bérlők, ha bérben birt imaszéküket tovább is megtartani óhajtják, az imaszéki jegyeket az előljáróság által meghatározott bérlétdíj lefizetése mellett f. é. szeptember hó 16-ig a hitközség jegyzői és pénztári hivatalában a hivatalos órák alatt átvehetik. Szeptember 17-én az eddigi bérlőknek előjoga megszűnik és azon imaszékek, melyekre nézve az eddigi bérlők nem intézkedtek, azon naptól fogva másoknak fog-nak bérbe adatni.

5. A pótimaházak imaszékeinek bárbeadása az illető imaházakban eszközöltetik, hol a jegyek kiváltása f. évi szeptember hó 13-án a bérlétdíj előzetes lefizetése ellenében kezdődik.

6. Azon templomi imaszék tulajdonos, ki imaszékét bárbeadni kívánja, köteles azt a bérlő nevének közlésével legkésőbb az ujévi ünnepet megelőző három nappal a hitközség jegyzői hivatalában bejelenteni.

Arad, 1903. évi szeptember hóban.

1932

Az aradi izr. hitközség kultus-ügyosztálya.

Tornyan (Csanád-megye)

100 hold

szántóföld

(elsőminőségű) 3, esetleg 6 év minden hozzátartozó gazdasági épületekkel együtt

haszonbérbe adatik,

valamint a gazdasági eszközök örök áron eladók. — Ugyanott

üzlethelyiségnek nagyon alkalmas ház, a mely a piacztéren, közvetlen a városközpont mellett van,

örök áron eladó,

mely áll 5 szoba és mellék helyiségekből, valamint 2 magtár, kocsárka, kocsiszin istálló és hozzá tartozó gyümölcsös kertből, mely amerikai alany nemes csemegetszőlővel van beültetve és már bőven terem. — Értekezhetni **Krizsán Sándor** birtokosnál, Tornyan. 1933

Eberstark Fülöp

Arad.

Elvállal férfi- és női ruhákat tisztításra és javításra,

ugyszintén 1250

elfakult ruhák

vegyésszileg tisztítva és új színben előállítva anélkül, hogy a szövetnek a leggyengébb ártalmára vagy gyengítésére lenne méltányos áron.

Lakás szept. 1-től: **Lázár Vilmos** utca, Brunhuber-ház.

Férfiak

ingyen kapnak!

olyan új találmányu orvosságot, mely az elvesztett erőt újra meghozza. Próbacsomagot s egy száz oldalas könyvet postán, jól becsomagolva, ingyen kapják mindazok, a kik érte írnak. Ez a legbámulatraméltóbb csoda-orvosság, mely megmentett ezeket, a kik fiatalkori kihágások folytán nemibajokban, szifiliszben, valamint elvesztett férfierőben szenvednek. Ez okból elhatározták az intézet, hogy egy ingyen csomag orvosságot magyarázó könyvvel együtt mindenkinek ingyen küld. Ezzel a haziorvossággal a baj otthon gyógyítható, s mindazok, a kik a fiatalkori kihágásokból származó nemibajokban, szellemi elgyöngyítésben, vagy krónikus bajokban szenvednek, otthon gyógyíthatják magukat. Ez a gyógyszer közvetlenül azokra a szervekre hat, a hol a megerősödés szükséges csodálatos eredménnyel gyógyítja az évek óta tartó betegségeket. Öreg, fiatal egyaránt írhat a **Stael Medical Institutnak** az alant jelzett címre, a honnan a csomagot rögtön elküldik. Az intézet leginkább azokat akarja megmenteni, a kik kezelése szeljaból az otthonukat nem hagyhatják el. A próbacsomag megmentetia, hogy mily könnyen kigyógyíthatók ebből a rettenetes bajból otthon. Az intézet kivételt nem tesz. Mindenki írhat érte bárhonnán magyarul, mire titoktartás mellett postafordultáva egy ingyen csomag orvosságot kap magyarázó könyvvel együtt. Irjon még ma. A csomag oly szépen be van csomagolva, hogy a tartalmát senki sem fogja megtudni. A levelet így kell címezni: **Stael Medical Institute 49. Elektron Building, Fort Wayne, Ind. Amerika.** A levelek mindig bermeentesítendők. 1437

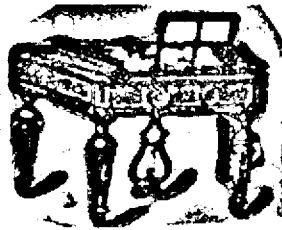
Hetessy István

polgári és egyenruha szabó

Aradon, Nagyvárad-ut 10. sz.

Ajánlja magát mindennemű polgári és egyenruhák elkészítésére a legújabb divat és előírás szerint, ugyiszintén elvállal javításokat, átalakítás és felvassalásokat a legjutányosabb árak mellett. 1458

Hosszas szaktapasztalásaim, melyet külföldön elsőrendű szabóüzletekbe szereztem, lehetségessé teszik, hogy t. megrendelőimet legszolidabban kiszolgálhassam.

Pártoljuk a hazai ipart!

Szép és jó munkáért

Páris, London, Stockholm és Budapestem ki tüntetve

Varju Béla

cs. és kir. saak. műhangszer-ípar telepe

Budapest, VIII., József-körut 20. sz.

A székes-főváros valamint több zenekar és tüszöltetéstől szállítója.

Saját készítményű hangszerek, u. m.:

	frtól frtóg	frtól frtóg	
lakata-hagedűk	5 15	Trombiták	4 70
Kijátszott régi hegedűk	20 1000	Harmonikák	3 80
Fuvókák	3 80	Ariztonok	14 38

Utánna 6 kótallal (2, valamint mindennemű pengéző vonó és fuvó-hangszerekben).

Ozimbalmok,

45 forinttól 300 forintig, hat évi jótállás mellett.

Bárminemű hangszerek javítása.

Olcsó árak. Pontos munka. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Arad legrégibb kerékpár és varrógép javító műhelye és raktára, Szabadság tér 7. sz.

Hammer Vilmos

villany-műszerész.

Telefon szám 96.

Elsőrendű drezdai kerékpárok.

Raktáron

Singer karikahajós varrógépek

műhímezére, továbbá

zajtalan járású Singer varrógépek 32 frtért öt évi jótállás mellett.

Villanycsengő

és 1891

telefon-berendezést

szakszerűen és jótállás mellett vállalok. — Nagy raktár kerékpár és varrógép alkatrészekben.

Eladandó!

Aradon, a Varjassy József (ezelőtt kórház)-utcában a 12-ik és 14-ik szám alatti összes ingatlan, együttesen, vagy részletekben, egyes házhelyekre felosztva, úgy a Varjassy-, mint a Dezső-utcában, — nemkülönben az egész ideai csemege szőlőtermés ca. 1000 □-ölről; a szőlővevőnek egy szoba áll rendelkezésére szeptember 1-től, október 31-ig és esetleges megállapodás folytán még továbbra is.

Bővebbet ott a házmesternél, vagy Hruzek Béla tulajdonosnál Új Aradon, fő-utca 11. h. sz. alatt. 1818

Szőlős gazdák szives figyelmébe!

Kendi Ödön

gépműhelye és ércöntője

Arad, Kossuth-utca 47. szám.

Ajánlja a szüreti idény közeledtével, saját gyártmányu, legjobb szerkezetű, tartós anyagból készült eredeti francia rendszerű és állványos

borsajtóit,

melyek különféle nagyságából, nagy raktárral rendelkezik.

Ugyiszintén ajánlja saját rendszerű vasállványos 1905

szőlőtaposó kádjait is.

Arany, ezüst érmekkel és oklevelekkel kitüntetve a pozsonyi orsz., mátkői és zentai kiállításokon.

— Szolid kivitel. —

Új és használt

Zongorák,

pianóknak és hangjegyek

az 1850. év óta fennálló üzletemben a legjutányosabb árakban, kívánatra a hangszerek részletfizetésre is kaphatók, esetleg havonkénti bérfizetés mellett

bérbe is vehetők.

Zongoráim: Bösendorfer, Ehrbar, Hamburger, Heoffmann, Kern, Krämer, Koch & Korselt, Luner Lyra, Petrof, Proksch, Schnabel, Stelzhammer, Stingl, Schweighoffer, Thék és Weszely gyárakból valók.

Zongora javítások és hangolások elfogadtnak.

Kölcsonkönyvtárban az olvasási-díj: Havonként 1 korona 60 fillér. Kötetenként 10 fillér. 1172

Krispin József

Deák Ferencz-utca 28. sz.

Telefon szám 35.

Hirdetmény.

Világos hegyközségnél — a választmányi bizottság által — hivatalos időül minden szerdai és szombati napnak délelőtt 8—12 és délután 2—6 órája tüzetett ki.

Egyben végzésileg kimondatott, hogy minden szőlőbirtokos köteleztetik a hegybért legkésőbb f. évi október hó 1-ig kifizetni, mert ennek elmulasztása esetében a szőlőtermésnek elszállítására megengedtetni nem fog mindaddig, míg úgy a netán fenálló hátralék, valamint a folyó évre kivetett hegybér teljesítésre törlesztve nem lesz.

Világos hegyközség előjárósága:

Valerián József,

h. elnök.

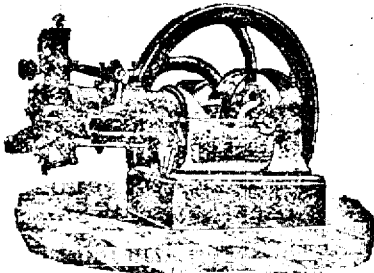
Borlea Száva,

1898

hegy. jegyző.

Közel 8000 motor 60000 lóerővel a legteljesebb megelégedésre szállítva.

Drezdai Motorgyár Részv.-Társ.

(ezelőtt Hille) fióktelepe és műhelye:

Gellért Ignác és társánál,

Telefon 1291.

Budapest, VI., Teréz-körut 41.

Ajánljuk az elismert legjobb, legtökéletesebb, legtartósabb gyártásu, legegyszerűbb kezelési és legolcsóbb üzemű

drezdai benzin-motorokat és lokomobilokat és szengázfejlesztős (generátoros) motorokat

Malomüzemre, darálásra, takarmánykamrákba, tejgazdaságoknak, lavágáshoz, vízemelésre, csépléshez és minden más munkához a legjobb üzemerő.

A drezdai motorok minden versenyvizsgálaton és kiállításán a legelső díjakkal lettek kitüntetve.

Referenciák: a legelőkelőbb malomtulajdonosok, uradalmak és gyárállalatok.

Kedvező fizetési feltételek!! — Legmesszebb-menő jótállás!!

64 kitüntetés és 8 állami érem.

A Kolosvári gazdasági kiállításán folyó évi szeptember hó 5., 6., 7. és 8-án egy drezdai stabil benzín-motor és egy drezdai benzín-lokomobil lesz üzemből látható.

2564

Kávé és Tea

első kézből,

vagyis egyenesen a termelőtől, ennek következtében teljes jótállás valódi, hamisítatlan minőségért a

képzeltet legolcsóbb árak mellett.

Több mint 100.000 holdas javaszított birtokunk a legrendszeresebb módon kezelik, kávéfajtáink igen zamatosak és kitűnő minőségűek. Saját védjegyük Jávaflox.

KÁVÉ 1894

Jávaflox legfinom. 4 1/2 kilo frt 6.65

finom 4 3/4 " " 5.90

Jávabrazil keverék 4 1/4 " " 5.45

Vám és bérmentve minden postaállomáshoz szállítva. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Turk és Társa

Jávaszítói nagybirtokosok

saját termései kávé és tea eladás,

Trieszt via dell' acquedotto 38.

Magy. kir. Államv. üzletv. Aradon.

24402—1903 szám.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet az Arad állomás új fűtőházi telepén létesítendő vizállomási és két szárnyépületével kapcsolatos munkákra.

A költségvetés, a szerződés-tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint az 1887-ben kiadott általános és részletes feltételek Aradon a magy. kir. államvasutak üzletvezetőségének pályafentartási osztályában a hivatalos órák alatt 8 korona lefizetése mellett átvehető és a vonatkozó tervek megtekinthetők.

Az ajánlatokat legkésőbb 1903. évi szeptember hó 22-én déli 12 óráig kell benyújtani, alulírott üzletvezetőség általános osztályánál.

Az ajánlatokat egy koronás, az ajánlat mellékleteit ivenként 30 filléres bélyeggel ellátva, lepecsételve és a következő felirattal kell benyújtani:

„Ajánlat a m. kir. államvasutak Arad állomás új fűtőházi telepén létesítendő vizállomás és két szárnyépülete építési munkáira“.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1903. évi szeptember hó 21-én déli 12 óráig 1500, azaz egyezeröttszáz korona bánatpénzt kell a magy. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségének gyűjtőpénztáránaál akar készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban letenni.

A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlatához nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számítatnak, de névértéken felül számításba nem vétetnek. Csak idejekorán beérkezett írásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául. A távirati uton tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Posta útján beküldött ajánlatok és bánatpénzek térti bevénnyel adandók fel. Az ajánlatok feletti döntés határideje 3 pályázati határidőtől számított 2 hétben állapittatik meg, a bánatpénzek visszaadása pedig a döntéstől számított 8 napon belül eszközöztetik.

Aradon, 1903. évi szeptember hó 3-án.

Az üzletvezetőség.

(Utányomás nem díjaztatik.)

Felvilágosításokat teljesen ingyen ad a kiadóhivatal: János Herceg-ut 22. szám. — Telefon szám: 151. —

APRÓ HIRDETÉSEK

Tudakozóknak kéri a hirdetés előtt levő emlékeztető betétet.

Am apró hirdetések előre fizetendők.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: János Herceg-ut 22. szám. — Telefon szám: 151. —

Ezen rovatban minden más egyenes betéttel szemben ára 4 fillér, vasnapi és vasárnapon 8 fillér. — Csalókat kereső vagy csalókra ajánló apró hirdetés 20 szögig 50 fillér, minden további más 4 fillér. — Hirdetést levélcsalapek 50—80 fillért és 1 koronáért kapnak lapunk eláruló helyén.

A zsinagóga-épületben

(Árpádtér 5. sz.) üzlethelyiség azonnal kiadó. Bővebbet a jegyzői hivatalban. (ugyanott, II emelet.) 1859

Egy gyakornok

felvétetik Bing Edónál. 1918

Délutáni foglalkozást,

lehetőleg írásmunkát keresek. Czim a kiadóhivatalban.

Eladó ház és szőlő Gyorokon.

A vasut-utca 90. hsz. alatti lakház népszerűsége a főtéren, és egy 1700 öl 6 éves szőlő a Mohácsrészen szürettel eladó. Értekezni lehet Arad, Kossuth-utca 5. h. sz. alatt. 1928

Okl. tanítónő

korrepetitóri állásra ajánlkozik, valamint magán-tanulók oktatását vállálja, ugy elemi, mint polgári osztályokra. — Czim a kiadóhivatalban. 1937

Intelligens caládnál

2—3 fiatal ember kitűnő ebéd és vacsora kosztot kaphat, a Szabadság-tér közelében. Czim a kiadóhivatalban. 1938

Egy nagyobb fűszer,

detail és engros üzletben egy önállóan működő könyvelő, ki kellő jártassággal bír, kerestetik; kik már ily állásban voltak alkalmazva, előnyben részesülnek. Ajánlatokat a kiadóhivatalba. 1929

Egy 600 kat. holdas

prima szántóföldből álló birtok Temesmegyében felszereléssel együtt 6—8 évre bérbe adandó. Czim a kiadóhivatalban. 1919

Wolster Izsó

Aradon, Csernovits Péter-utca 1. sz.

(szemben az iskolával.)

Elvállal, bármilyen műri szobák mérték szerinti elkészítését a legjobb dívt és pontos szabás szerint a legjutányosabb árak mellett. Javításokat és átalakításokat olcsón eszközöl. 228

Egy jó házból való nő

állást keres, ki a háztartás minden ágában jártas, esetleg gyermek mellé ajánlkozik. Czim a kiadóhivatalban. 1985

A belvárosban egy szatócsüzet

tőzsde és italmérési joggal, berendezéssel és lakással kiadó. Értekezhetni Kossuth-utca 66. 1914

Füzletben jártas gyakornok

kerestetik, a magyar nyelven kívül német és román nyelv szükséges. Ajánlatokat kér Vass József Ujaradon. 1918

Farkas Ferencz és Schmidt Miklós

vezetése alatt f. hó. 15-én

szabadalmazott amerikai kettős könyvviteli tanfolyam nyílik meg.

A tanfolyam körülbelül hat hétre terjed. Ezen időtartam alatt a minden könyvviteli előismeret nélküli hallgató is a könyvvezetés ismereteit elsajátítja olyannyira, hogy képesítve lesz bármely nagyszabású üzlet önálló vezetésére, érvényes, száraz mérlegek stb. elkészítésére, valamint új üzletek könyvelnek berendezésére. A tanfolyamon nők is részt vehetnek.

Tanítási idő naponként egy esti óra később meghatározandó időben és helyen. A tanfolyam hallgatói az összes üzleti könyveket gyönyörű kiállításban díjtalanul kapják. Tandíj 35 korona. Ebből 15 korona beiratás-kor, azaz október 1-jén fizetendő. Beiratás az előzőlebbi felvilágosítás naponként d. e. 11—1 óráig és este 7—8-ig Farkas Ferencz lakásán Kápolna-utca 28. földszint. 1741

Ugyes ügynökök,

kik egész Ausztria és Magyarországot beutazzák, egy elsőrendű társulat által magas jutalék és költség hozzájárulás mellett felvételnek

egy tömeges cikk (Massenartikel) eladására.

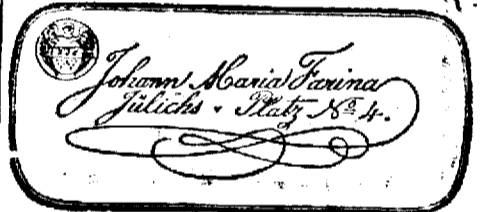
Ajánlatok Budapest, Póposta 21. számú postafiókba kéretnek. 2662

Eladó ház és telek.

A Pécskai-ut 1/b. sz. (ezelőtt Ursits-féle), most a Nagyszombeni Földhitelintézet tulajdonát képező emeletes sarokház és a mellette levő gróf Leiningen-utcai telek, — esetleg az üres telek, mely két házhelyre osztható egyedül is — nagyon előnyös fizetési feltételek mellett eladó. Bővebbet Szűcs F. Vilmesnál, Arad, Boros Béni-tér 22. szám. 1927

Valódi Eau de Cologne

destillálva, az eredeti Recept szerint, melyet őseim találtak fel.

Védjegy. Törvényesen védve. Szíves figyelmébe! Mindenkit, aki az én törvényesen bejegyzett cégemmel visszaél, avagy aki védjegyemet utánozza, a legsigorubbán hatóságilag fogom felelősségre vonni.

Johann Maria Farina Köln, (Rajna) — Jülich-Str. No. 1. Szabadalmazott szállítója császári és királyi udvaroknak. 1228

Menjünk anyám! Hová? FRANK LEO férfi-, fiu- és gyermek ruha áruházába,

Andrássy-tér 9. sz., (az új minorita templommal szemben), hol most, az iskolaidény beállfával a legújabb, legdivatosabb, s legolcsóbb ruha kapunk, és pedig:

Fiu-öltönyök:

12—17 éves növendékek részére.

Jó cheviot-öltöny őszi időnyre 10 kor.
Kitűnő tartós iskola-öltöny őszi időnyre 11—14 k.
Finom kamgarn különféle színben 15—18 kor.
Különlegességek divatos oldal 20 kor. és feljebb, zsebbel, finom kivitelben.

Gyermek-ruhák:

3—12 éves gyermekek részére.

Őszi kétsoros viselő öltöny 6 kor.
Nagyon tartós Loden-öltöny 7—8 kor. 1879
Valódi zsolnai 11 kor.
Különlegességek finom kamgarnból díszes kivitelben 12—14 korona és feljebb.

Őszi férfi-öltönyök:

Jó cheviot-öltöny 16 korona. s
Finomabb öltöny 18—20 korona.
Középfín. kamgarn-öltöny 22—24 korona.
Kitűnő tartós öltöny valódi zsolnai Lodenből 26—30 kor.
Egész finom új divatu kamgarn-öltöny 32—38 k.
Különlegességek a legfinomab francia kamgarnból 40—48 korona.

Őszi felöltők:

Jó szürke cheviot felöltő 20 kor.
Kitűnő minta Doubl felöltő 24—30 kor.
Valódi kamgarn többféle színben 24—30 korona.
Különlegesség egész finom felöltőkben 32—44 korona.

Szilid elv

Külön mérték szerinti osztály!

Pontos kiszolgálás!

Zacherlin

nagyzerű
rovarirtó szer.

Csakis ügyesen tessék venni!

Kapható a következő ezéknél Aradon:

Altman Ede	Berger László	Dürr Kocsárd	Fejér Gyula	Lócs E. és Társa	Poppé Sándor	Schlesinger Béla	Vojtek és Weiss
Antmann Lajos	Braun N. A.	Duzsek Károly	Guttman Samu	Meer Mór és Fia	Preissah Vilmos	Schwarz M.	Weiss Dávid
Baumann B.	Daimel Lajos	Eles Armin	Karácsonyi Antal	Nagy Farkas	Prolich István	Schwarz János	Uj. Weiss Mór
Belgrader K. és Tra	Dürr Gusztáv	Färber L. és Testvére	Lázár Gyula	Pollak József	Rothstein Mór	Steiniger M.	Weigl Adolf és Tsa.
Uj-Arad: Eisele Ezer, Tholes Miklós, Zimmer Mátya.	Battya: Klein Márton.	Kis-Jenő: Messer Leopold.	Fankota: Borna Lajos, Buffek Kálmán, Lengyel Sándor, Pavlovics Constantin.	Seberin: Róth Mór, ifj. Róth Bernát.			
Battonya: Flecher Izsák, Geller Ferenc, Maurer Gyula.	Osermő: Holländer Sámuel és Fia.	Mária-Radna: Tones Ferenc.	Madna-Lippa: Mészé Mátya.	Uj-Sat.-Anna: Henry Károly.			
Boros-Jenő: Blau Dávid, Strausz Ignác.	Gurakomez: Schwarz Sándor, Weisberger Sámuel stóda.	Mezőhegyes: Anspitz Lajos, Schönberg Jakab.	Reisenberger Miklós, Schwarz Ferenc.	Világos: Kreiter Vilmos, Weber János. 1913			
		Magy.-Pécska: Simberger Sándor, Turcsy Nándor.					

Őszi újdonságaim megérkeztek!

Női ruhakelmék, blous és ruhaselymek. Vászon, chiffon és asztalneműek. „MENYASSZONYI KELENGYE” minden kivitelben.

Franczia fanel és barcheta legremekesebb mintákban. Kész blousokban különlegességek.

Singer Sándor áruháza Arad, Andrásy-tér 20.

Legnagyobb raktár feygházban kötött női, férfi és gyermek harisnyákban.

1867

PAGLIANO-SYRUP vértisztító- és edző-szer

1838-ik év óta biztos sikerrel használatban.

Készítője: PAGLIANO GIROLAMO egyetemi tanár Florenz, „via Pandolfini” (Olaszország.)

Szétküldési főraktár: Brachetti gyógyszerár Ala. (Dél-Tirol.)

798

Legújabb Leány felöltők

gyermek gallérok

nagy választékban

Stern M. A.

Alapított 1875.

1907

női felöltők Áruháza

Aradon, Andrásy-tér 10.

az új Minorita-palotával szemben.